వివాహ ప్రకరణమ్

కన్యాదాతకు భార్య దక్షిణమున ఉండవలసిన సమయములు

శ్లో॥ పూజనే మధుపర్కేచ కన్యాదానే తథైవచ।
కర్మస్వే తేషువై భార్యాం దక్షిణే తూపవేశయేత్ ॥

వరునిపూజించుసమయముననూ, మధుపర్కముఇచ్చునపుడునూ, కన్యాదాన కాలమందునూ కన్యాదాత భార్య, కన్యాదాతకు కుడిచేతివైపున ఉండవలెను.

వధువు వరునకు ఉత్తరమున ఉండవలసిన సమయములు

శ్లో॥ పుణ్యాహవాచనేచైవ సంకల్పేషు తథైవచ।
ఆశీర్వచన కాలేచ నిత్యోపాసన కర్మణి।
రక్షాబంధన కాలేచ పత్నీయోక్త్ర విమోచనే।
ఏతేషూత్తరత స్తిష్ఠే ద్వధూరన్యత్ర దక్షిణే॥
ఆవాంకర్మణి నిత్యహోమ సమయే పుణ్యాహసంకల్పయోః।
స్థాల్యాగ్రయణ యోక్త్రమోచన పునస్సంధాన శయ్యోత్సవే।
ఏతేష్వా ద్యచరౌచ విప్రపఠితా స్వాశీష్షు రక్షాధృతౌ।
తిష్ఠే దుత్తరతో వధూ స్మృతివశా దన్యత్రచ దక్షిణే॥

పుణ్యాహవాచనము, సంకల్పములు, ఆశీర్వచనకాలము, నిత్యోపాసనము, రక్షాబంధనము, యోక్త్రవిమోచనము, ఆవాభ్యాం కర్మాణి కర్తవ్యాని అను వాక్యము పఠించునపుడును, స్థాలీపాకము, అగ్రయణము, పునస్సంధానము, శయ్యోత్సవముఅను ఈకర్మలన్నిటియందును, వరునకు ఎడమవైపువధువు ఉండవలెను. మిగిలిన సమయములందు వరునకు కుడివైపువధువు ఉండవలెను.

వరుడు పశ్చిమముఖముగా కూర్చుండవలసిన సమయములు

శ్లో॥ పాదప్రక్షాళనేచైవ మధుపర్కస్య ప్రాశనే।
కన్యాస్వీకృతి కాలేతు శోభనద్రవ్యధారణే।
భ్రువోర్మార్జన కాలేచ కన్యామూర్ధ్న్యభిషేచనే ।
యోక్త్రస్యావేష్టనేకాలే మాఙ్గల్యస్యచ ధారణే ।
వధ్వా స్తండుల సంప్రాప్తౌ వరో వారుణ దిఙ్ముఖః ॥

కాళ్లుకడుగునపుడు, మధుపర్కమును,కన్యను స్వీకరించునపుడు, జీలకర్ర, బెల్లము ధరించునపుడు, యుగచ్ఛిద్రాభిషేకము చేయుసమయమున, వధువు నడుముకు దర్భత్రాడును, మంగళసూత్రము కట్టునపుడు, తలంబ్రాలు పోసుకొనునపుడు, వరుడుపడమరవైపునకు తిరిగిఉండవలెను.

శ్లో॥ సంస్కార్యః పురుషోవాపి స్త్రీవా దక్షిణతోభవేత్ ।
సంస్కారకస్తు సర్వత్ర తిష్ఠేదుత్తరతస్సదా ॥

సంస్కరింపబడువారు పురుషుడైననూ స్త్రీయైననూ దక్షిణమున ఉండవలెను. సంస్కరింపువారెప్పుడూ ఉత్తరమునఉండవలెను.

ధర్మసంతతికై కన్యను స్వీకరించుటకు చేయుకర్మయే

పాణిగ్రహణమ్

మంగళస్నానమ్

ముందుగా వధూవరులకు విడి,విడిగా మఙ్గళస్నానము చేయించవలెను.

సూ॥ ముహూర్తసమయే వరో మఙ్గళస్నానం కృత్వా।
పూర్వమేవ వధూం మఙ్గళస్నానం కారయిత్వా॥

సంకల్పః

వరుడు ఫలదక్షిణ తాంబూలములను చేతపట్టి, మమాగ్నే అనువాకమును పఠించి, పిమ్మటక్రిందిమంత్రముచెప్పి సరస్వతీదేవినిప్రార్థించి, వరుడు పెండ్లిపీటపై కూర్చొనవలెను. సభాసదులు, పెద్దలు వరుని శిరస్సుపై అక్షతలువేసిన పిమ్మట బ్రహ్మగారికి ఫల,దక్షిణ,తాంబూలములను ఈయవలెను.

తదుపరి వరుడు సభకు నమస్కరించి, ఆచమనముచేసి, విఘ్నేశ్వరపూజ

పుణ్యాహవాచనములను చేయవలెను.

మమాగ్నే ..... మేదినన్వా ॥

దేవీంవాచ మజనయన్త దేవాస్తాం విశ్వరూపాః పశవోవదన్తి ।

సానోమన్ద్రేష మూర్జందుహానా ధేనుర్వాగస్మాను పసుష్టుతైతు ॥

అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తో ఽస్తు ॥ సభాయైనమః ॥

ఆచమ్య....శ్రీకృష్ణాయనమః॥ యశ్శివోనామరూపాభ్యాం.....

ప్రాణానాయమ్య....శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థమ్ । పాణిగ్రహణాఖ్యంకర్మకరిష్య మాణస్తదఙ్గత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థంశాన్త్యర్థ మభ్యుదయార్థఇచ్ఛ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నపరి సమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే ॥

గణపతిపూజాంకృత్వా । పుణ్యాహంవాచయిత్వా ॥

తదుపరి వరుడు తనకాళ్ళుకడుగుకొని, ఆచమనము చేయవలెను.

వరః పాదౌప్రక్షాళ్య ॥ ఆచమ్య ॥

కన్యావరణవిధిః

పిమ్మట వరుడుప్రాణాయామముచేసి, పాణిగ్రహణమునకుసంకల్పించి, తననిమిత్తము యోగ్యమైనకన్యను వెదకికొనిరమ్మని, మంచిహృదయము కలమిత్రులు, ఉభయపక్షములక్షేమముకోరు వేదవేత్తలు,ఆలోచనాపరులైన నలుగురుబ్రాహ్మణులకు "మదర్థం కన్యాం వృణీధ్వ" మని వారికిదారిఖర్చులనిమిత్తము యథాశక్తి దక్షిణను ఇచ్చిపంపుటఆచారము దీనినే కన్యావరణమందురు.

ప్రాణానాయమ్య....శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కరిష్యే । పాణిగ్రహణాఙ్గత్వేన కన్యావరణార్థం వరాన్ ప్రేషయిష్యే ॥

సూ॥ సుహృదస్సమవేతాన్ మన్త్రవతో వరాన్ప్రహిణుయాత్ ॥

మదర్థం కన్యాం వృణీధ్వం ఇతిచతురోవరాన్ ప్రేషయతి ॥

పిమ్మటవరుడు ఆనలుగురుబ్రాహ్మణులనుఉద్దేశించి, క్రిందిరెండు మంత్రములు చెప్పవలెను.

సూ॥ తానాదితో ద్వాభ్యా మభిమన్త్రయేత ॥

ప్రసుగ్మన్తా ధియసానస్యసక్షణి వరేభి ర్వరాగ్ం అభిషుప్రసీదత।
అస్మాకమిన్ద్ర ఉభయం జుజోషతి యథ్సౌమ్యస్యాన్ధసో బుబోధతి ॥
అనృక్షరా ఋజవస్సన్తు పన్థాయేభి స్సఖాయో యన్తినో వరేయమ్।
సమర్యమా సంభగోనోనినీయా థ్సంజాస్పత్యగ్ం సుయమమస్తుదేవాః॥

కన్యనువెదకువారు క్రిందిశాకునమంత్రములను చెప్పుచూవారుకన్యాదాతను సమీపించవలెను.

శాకునమంత్రాః

అనుహవం పరిహవం పరీవాదం పరిక్షపమ్। దుస్స్వప్నం దురుదితం తద్విషద్భ్యోదిశామ్యహమ్। అనుహూతం పరిహూతగ్ం శకునే ర్యదశాకునమ్। మృగస్య శృత మక్ష్ణయా తద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్। ఆరాత్తే అగ్నిరస్త్వారా త్పరశు రస్తుతే। నివాతే త్వాభి వర్షతు స్వస్తితేస్తు వనస్పతే స్వస్తిమేస్తు వనస్పతే। నమ శ్శకృథ్సదే రుద్రాయ నమోరుద్రాయ శకృథ్సదే। గోష్ఠమసి నమస్తే అస్తు మామాహిగ్ంసీ స్సిగసినసి వజ్రో నమస్తే అస్తు మామా హిగ్ంసీః।ఉద్గాతేవశకునే సామగాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవసవనేషు శగ్ంససి। స్వస్తిన శ్శకునే అస్తు ప్రతిన స్సుమనాభవ ॥

శాకునమన్త్రై స్తే కన్యాదాతారం గత్వా బ్రువతే॥

పిమ్మట కన్యాన్వేషకులుకన్యాదాతసమక్షములో వరుని గోత్రప్రవరాదులను చెప్పి, వరుని ధర్మసంతతికొరకు కన్యనుఇవ్వమని కోరవలెను.

వరగోత్ర ప్రవరపఠనమ్

చతుస్సాగరపర్యన్తం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభంభవతు॥ కాశ్యపా వత్సార నైధ్రువత్రయా ఋషేయప్రవరాన్విత కాశ్యపస గోత్రస్య॥ కేశవ (వరుని ముత్తాత గారిపేరు) శర్మణో నప్త్రే ॥

కాశ్యపా..గోత్రస్య....నారాయణ (వరునితాతగారిపేరు) శర్మణః పౌత్రాయ॥

కాశ్యపా..గోత్రస్య....మాధవ(వరుని తండ్రిపేరు)శర్మణఃపుత్రాయ॥

కాశ్యపా..గోత్రోద్భవాయ శ్రీనివాస (వరునిపేరు) శర్మణే వరాయ॥

పిమ్మట కన్యాదాత కన్యాన్వేషకులను ఉద్దేశించి, తన గోత్ర ప్రవరాదులను చెప్పి, కన్యనుఇచ్చెదనని పలుకవలెను.

కన్యాగోత్ర ప్రవరపఠనమ్

చతుస్సాగర పర్యన్తం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభం భవతు ॥

ఆఙ్గీరస ఆయాస్య గౌతమ త్రయాఋషేయ ప్రవరాన్విత గౌతమసగోత్రస్య॥ గోవింద (వధువు ముత్తాతగారి పేరు) శర్మణోనప్త్రీం ।

ఆఙ్గీరస....గోత్రస్య విష్ణు (వధువు తాతగారిపేరు) శర్మణః పౌత్రీమ్ ॥

ఆఙ్గీరస....గోత్రస్య మధుసూదన (వధువుతండ్రిపేరు)శర్మణఃపుత్రీమ్॥

ఆఙ్గీరస....గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీ (వధువుపేరు)నామ్నీంకన్యామ్॥

"ధర్మకార్యముల నిమిత్తమునూ, సంతాన నిమిత్తమున్నూ ఈకన్యనుకోరు చున్నాము." అనివరుడు పంపినవారు పలుకవలెను.

ధర్మప్రజా సంపత్త్యర్థం వృణీమహే ॥

"వరింపుడు, అతని కొరకు ఈకన్యను ఇచ్చుచున్నాను." అని దాతమూరు పలుకవలెను. ఇట్లు ఉభయవర్గముల వారు ప్రవరలు, వచన, ప్రతివచనములు మూడుమార్లు చెప్పవలెను.

దాతా ॥ వృణీధ్వం తస్మైదాస్యామీతి ప్రతిబ్రూయాత్ । ఏవంత్రిః ॥

పిమ్మట ఆనలుగురుబ్రాహ్మణులూ వరునివద్దకువచ్చి, "మేము కృతార్థుల మైతిమి, కన్యనునిశ్చయించివచ్చితిమి" అనివరునితోపలుకవలెను.

బ్రాహ్మణాః ॥ కృతార్థావయమితి వరమావేదయేయుః।

కన్యాదాతృ కృత్యమ్

కన్యాదాతపత్నీసమేతుడై - మఙ్గళస్నానముచేసి, శుభ్రవస్త్రములను ధరించి, భూషణములచే అలంకరింపబడిన కన్యకతోసహా ఫలదక్షిణ తాంబూలములను చేతపట్టి, కూర్చొని సంకల్పించి విఘ్నేశ్వరపూజను, పుణ్యాహవాచనములను, రక్షాబంధనమునుచేసి, అంకురారోపణము, నాందీదేవతాహ్వానము, ఆభ్యుదయక, కర్మణఃపుణ్యాహవాచనములనుచేసి, కన్యకచే గౌరీపూజనుచేయించవలెను.

కన్యాదాతాసపత్నీకః కృతమఙ్గళస్నానాం, శుచివాససం, స్వలఙ్కృతాంకన్యాం స్వసన్నిధౌ ఉపవేశ్య ॥

కన్యాదాతా ॥ మమాగ్నే....సుష్టుతైతు ॥ ఆచమ్య....శ్రీకృష్ణాయ నమః॥ ప్రాణానాయమ్య....శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మయా కరిష్యమాణ కన్యా వివాహాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదఙ్గత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాన్త్యర్థమభ్యుదయార్థఞ్చ మహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే ॥

గణపతిపూజాంకృత్వా । పుణ్యాహంవాచయిత్వా । రక్షాంబధ్వా॥

అఙ్కురారోపణ, నాన్దీదేవతాహ్వానంచవిధాయ। యథాకాలమాభ్యు దయక, కర్మణఃపుణ్యాహవాచనంచకృత్వా। కన్యయాగౌరీపూజాంకారయేత్॥

వర కృత్యమ్

వరుడు ప్రాణాయామముచేసి, ధర్మకార్యములనిమిత్తము స్త్రీనిపెండ్లి చేసుకొనుచున్నాను అనిసంకల్పించవలెను.

వరఃప్రాణానాయమ్య....శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ధర్మప్రజా సంపత్త్యర్థగ్స్త్రియయ ముద్వహే॥

యజ్ఞోపవీత ధారణమ్

వరుడు వివాహాంగమైనయజ్ఞోపవీతధారణకు సంకల్పించి, యజ్ఞోపవీతమును షోడశోపచారములచే పూజించవలెను.

ఈ యజ్ఞోపవీతము కన్యాదాతలు వేయుట ఆచారము.

పునః ప్రాణానాయమ్య....శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఉద్వాహాఙ్గభూత ద్వితీయయజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే॥ యజ్ఞోపవీతం సంపూజ్య॥

వరుడు క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి, యజ్ఞోపవీతమునుధరించి మరల ఆచమనముచేయవలెను. పిమ్మటసభాసదులు వరునిశిరస్సుపైఅక్షతలువేయవలెను.

ఆచమ్య.... ఓంయజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్। ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముఞ్చ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః। ధృత్వా ఉ ఉ చమ్య॥

యజ్ఞోపవీతధారణ ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥

తరువాత వరుడు పశ్చిమముఖముగా కూర్చుండవలెను.

వరునకు కన్యకనబడకుండా ఇరువురిమధ్యలో తెరనుపట్టవలెను.

కన్యా వరయోర్మధ్యే అన్తఃపటలంకృత్వా॥

కన్యాదానమ్

వివాహవేదికపై కన్యాదాతలు తూర్పుముఖముగా కూర్చుండవలెను. కట్టు లేని వెదురుపేళ్ళ బుట్టలోబియ్యము పోసి, దానిపై నూతన వస్త్రమువేసి ఆబుట్టలో కన్యను కూర్చుండచేసి, కన్యను కన్యమేనమామ తీసుకొనివచ్చి కన్యాదాతభార్య కు ఎడమవైపునకూర్చుండబెట్టవలెను.

వరుడు కన్యమేనమామకు నూతనవస్త్రములను ఇచ్చుట ఆచారము. తరువాత కన్యాదాత కన్యాదానమునకు సంకల్పముచేయవలెను.

(మహానదీస్నాన, విశేషదాన, యజ్ఞ, వ్రతాదులయందు మహాసంకల్పము ను పఠించుటవలన అనంతమైన పుణ్యములభించునని ఆర్షవచనము.)

దాతా ప్రాణానాయమ్య....శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శ్రీలక్ష్మీ నారాయణ దేవతాముద్దిస్య లక్ష్మీనారాయణదేవతాప్రీత్యర్థం సాలజ్కృత కన్యా దానమహం కరిష్యే। కన్యాదానాజ్ఞత్వేన మహాసంకల్ప మన్త్రపఠనం కరిష్యే॥ మహాసంకల్పముచ్చార్య॥

మహాసంకల్పమ్

అస్యశ్రీమద్భగవతో మహాపురుషస్య। అనంత వీర్యస్య। శ్రీమదాది నారాయణస్య। అచిన్త్యాఽ పరిమిత శక్త్యాభ్రియమాణస్య మహాజలౌఘ మధ్యే, పరిభ్రమమాణానా మనేకకోటి బ్రహ్మాండానా మేకతమే వ్యక్తాఽ వ్యక్త మహదహంకార పృథివ్యాపస్తేజోవాయు రాకాశాద్యావరణైరావృతే స్మిన్మహతి ।।

బ్రహ్మాండఖండయోర్మధ్యే, సకలాధిష్ఠాన వరాహదంష్ట్రాఙ్కుర మృణాలస్య జగన్మూలాధారశక్తిః కూర్మానంతాద్యైరావత పుండరీక వామన కుము దాఞ్జన పుష్పదన్త సార్వభౌమ సుప్రతీకాఖ్యాష్ట దిగ్గజోపరి ప్రతిష్ఠితస్య ॥

అతల వితల సుతల తలాతల రసాతల మహాతల పాతాళ సప్త పాతాళస్యోపరితలే ! భూలోక భువర్లోక సువర్లోక మహర్లోక జనోలోక తపోలోక సత్యలోక స్యాధోభాగే ! చక్రవాళశైల మహావలయమధ్యే వర్తిన్యాం మహానాళాయమాన ఫణిరాజస్యశేషస్య సహస్రఫణాఫణిమండల మండితే!

ఇంద్రాగ్ని యమ నిర్ఋతి వరుణ వాయు కుబేర ఈశానాద్యష్ట దిక్పాలక పాలితే ! లోకా లోకాచల వలయితే ! వలయాకార లవణేక్షు సురా సర్పి దధిక్షీర శుద్ధజలార్ణవై రావృతేస్మిన్ మహతి॥

జంబూప్లక్ష శాల్మలి కుశక్రౌంచ శాకపుష్కరాఖ్యై స్సప్తభిర్ద్వీపై ర్దీపితే। మహేన్ద్ర మలయ సహ్య శుక్తి మదృక్షవ ద్విన్ధ్య పారియాత్రాఖ్య సప్తకుల పర్వతై ర్విరాజితే !!

మతఙ్గ హిరణ్యశృఙ్గాది పంచభిర్మహానగై స్సమధిష్ఠితే! హిమశైల హేమకూటాది సప్తభిర్మహానగై స్సమధిష్ఠితే ! ఇన్ద్ర కశేరు తామ్ర గభస్తి నాగ సౌమ్య గంధర్వ శర భరతఖండాఖ్య నవఖండాత్మకే !!

మహాసరోరుహాకార పంచాశత్కోటి విస్తీర్ణ భూమండల మధ్యే! మేరో ర్దక్షిణపార్శ్వే మలయాదుత్తరే కర్మభూమౌ భారత కింపురుష హరిరా వృత కురుభద్రాశ్వక రమణ మన్దహాస జిహ్వాదాఖ్యేతి నవఖండ ఖండితే! దండక చంపక విన్ధ్య విశా నైమిశ కదళిక బదరిక నహుష గుహ దేవదారు కారణ్యా ద్యేకాదశారణ్యాయుతే !!

అంగ వంగ కళింగ కాశ్మీర కాంభోజ సౌవీర సౌరాష్ట్ర మహారాష్ట్ర గుజరాష్ట్ర మగధమాళవ నేపాళ కేరళ చోళ పాంచాల బంగాళ గౌడ మళ యాళ సింహళ ద్రవిడ ద్రావిడ కర్ణాట లాట మరాట పానాట పాండ్య పుళిం దాంధ్ర కుక్కురు కురు గాన్ధార విదర్భ విదేహ బాహ్లీక బర్బర కేకయ కోసల కున్తల చ్యవన టెంకణ కొంకణ మత్స్య మద్ర ఘూర్జరాది చప్పన్నదేశవిశేష భూమిపాల విచిత్రితే !!

సామ్యవన్తి కురుక్షేత్రాది గంగా గోదావరీ భీమరధీ తుంగభద్రా కావేర్యాది మహానదీ విలసితే ! అయోధ్యా కాశీ పురుషోత్తమ రామేశ్వరాది మహాముక్తి స్థలయుతే ! శ్రీశైలస్య ఈశాన్య ప్రదేశే గంగాగోదావరి యో ర్మధ్య దేశే ॥

దేవతిర్యఙ్మనుష్య సకలజగత్స్రష్టుః పరార్ధద్విజీవినో బ్రహ్మణః ప్రథమపరార్ధే, పఞ్చశతాతీతే, ద్వితీయపరార్ధే, పఞ్చశతాదివర్షే, ప్రథమ మాసే, ప్రథమపక్షే, ప్రథమదివసే అహనిద్వితీయయామే, తృతీయముహూ ర్తే, త్రయోదశ ఘటికాయాం ద్విచత్వారిగ్ంశ ద్విఘటికాసు, గతాసు, త్రిచత్వారిగ్ంశ ద్విఘటికాయాం, శ్వేతవరాహకల్పే ॥

స్వాయంభువ, స్వారోచిషోత్తమ, తామస, రైవత, చాక్షుష, వైవస్వత, సూర్యసావర్ణి, చన్ద్రసావర్ణి, బ్రహ్మసావర్ణి, విష్ణుసావర్ణి, రుద్రసావర్ణి, రౌచ్య, భౌచ్య, చతుర్దశమన్వంతరాణాంమధ్యే, సప్తమేవైవస్వతమన్వంతరే, అష్టావిగ్ంశ న్మహాకలియుగే ॥

మత్స్యః కూర్మాది దశావతారాణాం మధ్యే నవమేబౌద్ధావతారే, యుధిష్ఠిరాదిషట్శకానాంమధ్యే తృతీయేశాలివాహనశకే ॥

పంచాశీతియుత శతసహస్ర వర్షాతీతే షష్ఠిశతే వర్తమానవ్యావహారికచాన్ద్రమానేన ప్రభవాది షష్ఠిసంవత్సరాణాంమధ్యే శ్రీ...నామ సంవత్సరే ...అయనే,...ఋతౌ,....మాసే,....పక్షే,....తిథౌ.....వాసరే, శుభనక్షత్రే, శుభయోగేశుభకరణ, ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీమాన్ ....గోత్రః,....నామధేయః ధర్మపత్నీసమేతోహం, శ్రీమతః....గోత్రస్య.... నామధేయస్య ధర్మపత్నీసమేతస్య మమఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థమ్ ॥

మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృత్యే తత్క్షణ పర్యన్తం, మధ్యవర్తినకాలే బాల్య యౌవ్వన కౌమార వార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేన్ద్రియ వ్యాపారైః రహసి ప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ సమస్త పాపక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థమ్ ॥

మయాసః దశపూర్వేషాం దశాపరేషాం మద్వంశ్యానాం సర్వేషాం పితౄణాం నరకాదుత్తీర్య శాశ్వత బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థమ్ ॥

౧) గంగావాలుకాభిస్సప్త ఋషిమండలపర్యన్తం కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైకవాలుకాపకర్షక్రమేణ సర్వరాస్యపకర్షణ సమ్మిత కాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థమ్ ॥

౨) తిలైస్సూర్యమండల పర్యన్తం కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైకతిలాప కర్షక్రమేణ సర్వరాస్యపకర్షణసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాససిద్ధ్యర్థమ్॥

౩) యవైశ్చన్ద్రమండలపర్యన్తం కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైకయవాప కర్షక్రమేణ సర్వరాస్యపకర్షణసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాససిద్ధ్యర్థమ్॥

౪) మాషైర్ధ్రువమండలపర్యన్తం, కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైక మాషాప కర్షక్రమేణ సర్వరాస్యపకర్షణసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాస సిద్ధ్యర్థమ్॥

౫) గోలోమభిర్నక్షత్రమండలపర్యన్తం, కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైక లోమాపకర్షక్రమేణ సర్వరాస్యపకర్షణ సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థమ్॥

త్రిగుణీకృ తాఽ గ్నిష్టోమాఽ తిరాత్రాఽ ప్తోర్యామసాంతపన రాజ సూయ వాజపేయాఽ ఽ శ్వమేధాది శతక్రతు పుణ్యఫలావాప్త్యర్థమ్ ॥

మమ ఇహజన్మనిజన్మని రాజాధిరాజోభూత్వా సమస్త సుఖాన్యను భూయతతో విష్ణుసాయుజ్యఫలావాప్త్యర్థమ్॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణదేవతా ముద్దిస్య శ్రీలక్ష్మీ నారాయణదేవతా ప్రీత్యర్థం సాలఙ్కృత కన్యాదానమహం కరిష్యే ॥

వర పూజ

కన్యాదాత వరునిశిరస్సుపై అక్షతలువేసి, పిమ్మటక్రిందివాక్యములుపలికి, వరునకు ఆసనమునిమిత్తము కూర్చునుఈయవలెను.

వరమభ్యర్చ్య॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్య స్వరూపవర ఇదమావాహనమ్॥

శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్య స్వరూపవర ఇదమాసనమ్॥

కన్యాదాత క్రిందివాక్యముపలికి, కొత్తపళ్ళెమువరునిముందుఉంచి మొదట వరునికుడికాలు, తరువాత ఎడమకాలునూపళ్ళెములోపెట్టమని కోరవలెను.

పిమ్మట కన్యాదాతభార్య ఉదకముతో ఉన్న క్రొత్తచెంబు తీసుకొని కన్యాదాత

కుడివైపుకు వచ్చినిలబడి వరునిపాదములపై ఉదకము పోయుచుండగా కన్యాదాత తనరెండుచేతులతో మొదట వరునికుడిపాదమును, పిదప ఎడమపాదమును కడుగవలెను.

ఉభాభ్యా మిదంవాంపాద్యమ్॥

కన్యాదాత వరునికాళ్ళుకడుగునపుడు క్రిందిశ్లోకమునుఉచ్చరించవలెను.

శ్లో॥ నమోస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షి శిరోరుబాహవే।
సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటి యుగధారిణేనమః॥

పిమ్మట కన్యాదాతభార్యయథాస్థానమున కూర్చుండవలెను.

కన్యాదాత క్రిందివాక్యముచెప్పి వరునకుగంధము ఈయవలెను.

శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్య స్వరూపవర భాగశః అమీవో గన్ధాః। సుగన్ధాః॥

కన్యాదాత క్రిందివాక్యముపలికి, వరునిశిరస్సుపైఅక్షతలు చల్లవలెను.

అలంకారార్థా ఇమే అక్షతాః॥సన్త్వక్షతాః ॥ సకలారాధనై శ్శోభనమస్తు॥

తదుపరి కన్యాదాత క్రిందిశ్లోకములను పలుకవలెను.

శ్లో॥ కన్యాం కనక సంపన్నాం కనకా భరణైర్యుతామ్ ।
దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మలోక జిగీషయా ॥
కన్యేమమాగ్రతో భూయాః కన్యేమేదేవి పార్శ్వయోః ।
కన్యేమే సర్వతో భూయా స్త్వద్దానా న్మోక్షమాప్నుయామ్ ॥
విశ్వంభర స్సర్వభూతా స్సాక్షిణ్య స్సర్వదేవతాః ।
ఇమాం కన్యాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయవై ॥
కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే ।
ప్రయతోహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థ సిద్ధయే ॥

గోత్ర ప్రవరోచ్చారణమ్

ఈసమయమున ముందు కన్యప్రవరను, పిదప వరునిప్రవరను చెప్పవలెను.

చతుస్సాగరపర్యన్తం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభంభవతు ।

నప్త్రీం, పౌత్రీం, పుత్రీం, గోత్రోద్భవాం నామ్నీంకన్యామ్ ॥

చతుస్సాగరపర్యన్తం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభంభవతు ।

నప్త్రే, పౌత్రాయ, పుత్రాయ, గోత్రోద్భవాయ శర్మణేవరాయ ॥

తాంబూలము, గుమ్మడిపండు, కొబ్బరిబొండము, కన్యదోసిలియందు ఉంచి, ఆమెదోసిలిని కన్యాదాతపట్టుకొని, వరునిదోసిలిలోఉంచగా, అపుడు కన్యాదాతభార్య కన్యాదాతకు కుడివైపుకు వచ్చి ఉదకము పోయుచుండగా కన్యాదాత **తుభ్యంప్రజాసహత్వ కర్మభ్యఃప్రతిపాదయామి**అనిపలికి, కన్యాదానముచేయ వలెను.

సూ॥ తుభ్యం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి కన్యాముదక పూర్వం దద్యాత్ ॥

వరుడు స్వస్తియని పలుకగా కన్యాదాత క్రింది మంత్రములను చెప్పవలెను.

స్వస్తీతి ప్రతివచనమ్ । **వరఃస్వస్తి** ॥

దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి రాజాత్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణే ప్రజాపతయే కన్యామ్ ॥ తేనాఽమృతత్వమస్యామ్ । వయోదాత్రే । మయో మహ్యమస్తుప్రతిగ్రహీత్రే । కఇదంకస్మాఅదాత్ । కామః కామాయ । కామోదాతా । కామః ప్రతిగ్రహీతా । కామగ్ం సముద్ర మావిశ । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైతత్తే । ఏషాతే కామదక్షిణా । ఉత్తానస్త్వాఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు ॥

కన్యాదానం తుభ్యమహం సమ్ప్రదదే ॥

కన్యాదానముచేయునపుడు **తుభ్యమహంసమ్ప్రదదే** అనిమాత్రమే పలుకవలెను, **నమమ** అనిఅనకూడదు. తరువాత కన్యాదాత క్రిందివాక్యము పలికి కన్యాదాన సాద్గుణ్యముకొరకు తనశక్త్యానుసారముగా వరునకుదక్షిణను ఈయవలెను.

కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం మనస్సంకల్ప దక్షిణాంతుభ్యమహం సమ్ప్రదదే నమమ ॥

తరువాత కన్యాదాత క్రింది వాక్యమును వరుని ఉద్దేశించి పలుకవలెను.

దాతా :- ధర్మేచ, అర్థేచ, కామేచ, త్వయైషా నాతిచరితవ్యా ॥

వరుడు క్రింది ప్రతివాక్యమును పలుకవలెను.

వరః :- నాతిచరామి ॥

గృహ్యాగ్ని ప్రతిష్ఠాపనమ్

పిమ్మట వరుడు కన్యను అచ్చటనేఉంచి, హోమముచేయు చోటకువెళ్ళి, అచ్చట గృహ్యాగ్నిని ప్రతిష్ఠాపనచేయవలెను.

తత్రైవ కన్యాస్తే వరోవివాహ వేదికాయామగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కుర్యాత్ ॥

వరుడు ఆచమనము, ప్రాణాయామముచేసి, క్రిందివిధముగా సంకల్పించి, స్థండిలోల్లేఖనముమొదలు అలంకరణాంతము అగ్నిముఖములోవలెనే చేసి, వరుడుమరల యధాస్థానమునకువచ్చి కూర్చుండవలెను.

వరః :- ఆచమ్య....ప్రాణానాయమ్య....శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం సకలశ్రౌత స్మార్తనిత్య కర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం గృహ్యాగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

స్థండిలం కృత్వోల్లిఖ్యాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య। అగ్నింధ్యాత్వాలంకృత్య॥

ప్రాచీఃపూర్వముదక్సంస్థం....జాతవేదసేనమః॥

మధుపర్కః

తరువాత కన్యాదాత వరునకు మధుపర్కమును ఇచ్చుటకై సంకల్పము చేయవలెను.

తతో మధుపర్కః । దాతాప్రాణానాయమ్య....శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మయాక్రియమాణ కన్యాదానాఙ్గత్వేన వరంమధుపర్కేణ పూజయిష్యే॥

కన్యాదాత తొమ్మిదిదర్భలతో కట్టినకూర్చనుఆసనముగా ఉత్తరాగ్రముగా వరునకుఈయవలెను. ఎచ్చటవరునకు మధుపర్కపూజచేయుదురో అచ్చటదాత యిచ్చినకూర్చపై దాతకు అభిముఖముగా వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి ఉత్తరాగ్రమైన కూర్చపై కూర్చుండవలెను.

కూర్చను గురించిన వివరములు ఉపనయనమున చూడుడు. (పేజీ నెం169)

సూ॥ ఉదగ్రం కూర్చం ప్రయచ్ఛతి । యత్రాస్మా అపచితిం కుర్వన్తి తత్కూర్చ ఉపవిశతి । యథాపురస్తాత్ ॥

రాష్ట్రభృదస్యాచార్యా సన్దీమాత్వ ద్యోషమ్ ॥ అని బ్రాహ్మణుడు,

రాష్ట్రభృదసి సంమ్రాడా సన్దీమాత్వ ద్యోషమ్ ॥ అని క్షత్రియుడు,

రాష్ట్రభృదస్యధిపత్నా సన్దీమాత్వ ద్యోషమ్ ॥అని వైశ్యుడునూ కూర్చొనునప్పుడు చెప్పవలెను.

కన్యాదాత ఉదకములు తెచ్చి ఆపః పాద్యాః అని ఉచ్చరించవలెను.

సూ॥ ఆపఃపాద్యా ఇతి దాతాప్రాహ ॥

వరుడుక్రిందిమంత్రముచెప్పుచూకన్యాదాతచేతిలోనిఉదకమునుముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ వరః ఉత్తరయాభిమన్త్ర్య ॥

ఆపఃపాదావనే జనీర్ద్విషన్తం నాశయన్తుమే । అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని॥

వరుడుబ్రాహ్మణుడైనచోకుడికాలు ముందుఈయవలెను. శూద్రుడైనచో

ఎడమకాలు ముందుఈయవలెను. కాళ్ళుకడుగునపుడు వరుడుకన్యాదాతను చేతితో ముట్టుకొని, కాళ్ళుకడిగినపిమ్మట వరుడు ఆచమనముచేయవలెను. వరుని కాళ్ళుకడుగునపుడు కన్యాదాతభార్య కన్యాదాతకుడివైపుకువచ్చి, ఉదకము పోయ వలెను.

సూ॥ దక్షిణంపాదం పూర్వంబ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్ । సవ్యగ్ం శూద్రాయ॥ ప్రక్షాళయితారముపస్పృశ్య । ఆచామేత్ ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి తనహృదయమును ముట్టుకొని, ఉదకము ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణయజుషాత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్ ॥

మయిమహో మయియశో మయీన్ద్రియం వీర్యమ్ ॥ అపఉపస్పృశ్య ॥

కన్యాదాత ఒకమట్టిపాత్రలో ఉదకముపోసుకొని ఆపాత్రకు అడుగునా, పైనాకూర్చలు వేసి **అర్హణీయా ఆపః** అని పలుకవలెను.

దాతా: సూ॥ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మృణ్మయే నార్హణీయా ఆపఇతి ప్రాహ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, ఆఉదకమును అభిమంత్రించవలెను.

సూ॥ వరః ఉత్తరయాఽభిమన్త్ర్య ॥

ఆమాగన్ యశసావర్చసా సగ్ంసృజ పయసాతేజసాచ ।

తంమాప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్ ॥

పిమ్మట కన్యాదాత తన దోసిటయందున్న మట్టిపాత్రలోని ఉదకములో కొంతభాగము వరునిచేతిలోపోయగా, వరుడుక్రిందిమంత్రమును జపించవలెను.

సూ॥ అఞ్జలా వేకదేశ ఆనీయమాన ఉత్తరం యజుర్జపేత్ ॥

విరాజోదోహో ఽసి విరాజో దోహ మసీయ మమపద్యాయ విరాజ॥

వరుని దోసిలిలోపోయగా మిగిలినఉదకమును కన్యాదాతవరునిముందర

నేలమీద వంపుచుండగా వరుడుక్రిందిమంత్రముచెప్పవలెను.

సూ॥శేషంపురస్తాన్నినీయమాన ముత్తరయాఽను మన్త్రయతే ॥

సముద్రంవః ప్రహిణోమి స్వాంయోని మపిగచ్ఛత ।

అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాసం మాపరాసే చిమత్పయః ॥

కన్యాదాత ఒకపాత్రలో పెరుగు, తేనె రెండింటినికలిపి దానికంటే పెద్దదైన కంచుపాత్రచే మొదటి పాత్రనుకప్పి వాటిపై ఒకకూర్చను, వాటిక్రింద ఒక కూర్చను పట్టుకొని **మధుపర్కః** అని అనవలెను.

సూ॥ దధి మధ్వితి సగ్ం సృజ్య కాగ్ంస్యేన వర్షీయ సాపిధాయ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య దాతా **మధుపర్కః** ఇతిప్రాహ ॥

మధుపర్కద్రవ్యములు పెరుగు, తేనె రెండుఅనికొందరు, నెయ్యితోకలిపి మూడుఅనిమరికొందరు, వేపుడుబియ్యము పేలపిండియుకలసి మొత్తము ఐదు ద్రవ్యములు అనికొందరుఅందురు.

త్రివృతమేకే ఘృతంచ పాఙ్క్తమేకే ధానాస్సక్తూగ్శ్చ ॥

వరుడు క్రిందిరెండుమంత్రములచే మధుపర్కమును అభిమంత్రించవలెను.

సూ॥ వరః ఉత్తరాభ్యామభిమన్త్ర్య ॥

త్రయ్యైవిద్యాయై యశోఽసి యశసో యశోఽసి బ్రహ్మణో దీప్తిరసి।

తంమా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్ ॥

ఆమాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంసృజ పయసా తేజసాచ ।

తంమా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్ ॥

అమృతోపస్తరణమసి అమృతాపిధానమసి అనునపుడు క్రింది విధముగా ఆచమనము చేయవలెను.

సూ॥ యజుర్భ్యామపఆచామతి పురస్తాదు పరిష్టాచ్చ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి ఒకమారు ఉదకమునుత్రాగవలెను.

అమృతోపస్తరణమసి ॥

పిమ్మట రెండుమార్లు ఆచమనముచేసి, క్రింది మంత్రముచెప్పి ఒకమారు, మంత్రములేకుండా మరొక రెండుమార్లు మధుపర్కము త్రాగవలెను.

కన్యాదాత వరునిచేతిలో మధుపర్కమువేయుట ఆచారము.

సూ॥ ఇత్యపఃపీత్వా । ద్విరాచమ్య । ఉత్తరయాత్రిః ప్రాశ్య ॥

యన్మధునో మధవ్యం పరమ మన్నాద్యం వీర్యమ్ । తేనాహం మధునో మధవ్యేన పరమేణా న్నాద్యేన వీర్యేణ పర మోఽన్నాదో మధవ్యో ఽసాని ॥ సూ॥ సకృన్మన్త్రేణ ద్విస్తూష్ణీమ్ ॥

వరుడు మధుపర్కముత్రాగినతరువాత క్రిందిమంత్రముపలికి, ఒకమారు ఉదకమునుత్రాగి, పిమ్మటచేతులుకడుగుకొని, మరల రెండుమార్లుఆచమనము చేయవలెను.

వరునికి ఇవ్వగా మిగిలిన మధుపర్క శేషమును కన్యాదాత తనకు దయా పాత్రులైన కుమారుడు, శిష్యుడుమొదలగు స్నాతకులకుఈయవలెను. క్షత్రియ, వైశ్యులు కన్యాదాతలైనచో ఆమధుపర్క శేషమును పురోహితునకు ఈయవలెను.

అమృతాపిధానమసి ॥

సూ॥ ఇత్యపఃపీత్వా హస్తంప్రక్షాళ్య ద్విరాచమ్య। అనుకంప్యాయ ప్రయచ్ఛేత్। ప్రతిగృహ్యైవ రాజా స్థపతిర్వా పురోహితాయ॥

తరువాత కన్యాదాత గౌః అని ఆవును చూపవలెను. ఆవుకు బదులుగా దర్భను చూపి, ఆదర్భను విడిచిపెట్టుట ఆచారము.

సూ॥ గౌః ఇతిగాంప్రాహ॥

ఆవును విడిచిపెట్టునపుడు వరుడుక్రిందిమంత్రములను జపము చేయవలెను.

సూ॥ యద్యుత్సృజే దుపాగ్ం శూత్త రాన్జపిత్వా॥

గౌః। యజ్ఞోవర్ధతాం యజ్ఞస్యవృద్ధి మనువర్ధాఽపచితి ర్యస్యపచిం మాకుర్వప చిత్తో ఽహం మనుష్యేషు భూయాసమ్। గౌర్ధేనుభవ్యా మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ స్వసాదిత్యానా మమృతస్యనాభిః॥ ప్రణు వోచం చికితుషే జనాయ మాగామనాగా మదితింవధిష్ట। పిబతూదకం తృణాన్యత్తు॥

వరుడు క్రిందివాక్యమును బిగ్గరగా అనవలెను. ఓముత్సృజత। (ఉచ్చైః।)

కన్యాదాత సిద్ధమైన అన్నమును వరునకు చూపి **భూతం** అనిఅనవలెను.

సూ॥ అన్నంప్రోక్త మపాగ్ం శూత్త రైరభిమన్త్ర్య॥ సిద్ధమన్నం **భూతమ్**॥ ఇతి **దాతా**ప్రాహ॥

వరుడుమెల్లగాభూతం అనిపలికి, క్రిందిమంత్రములుచెప్పి అభిమంత్రణ చేయవలెను.

వరః – భూతం।సావిరాట్।తన్మాక్షాయి।తస్యతేసీయ।తన్మఊర్జన్ధాః॥

వరుడు **ఓం కల్పయత** అనిబిగ్గరగాఅనవలెను. కన్యాదాతవరునినూతన వస్త్రాభరణాదులచే యథాశక్తిగా పూజింపవలెను.

సూ॥ **ఓంకల్పయత**। ఇత్యుచ్చైః। వరం వస్త్రాదిభిర్యథార్హంపూజయేత్॥

బ్రహ్మగారు క్రిందిమంత్ర,వాక్యములు చెప్పి, కన్యాదాతచే వధూవరులు ఇరువురి మధుపర్కములు, వరునకు ఉంగరము, వధువునిమిత్తముగా చేయించిన మంగళసూత్రమునూ వరునకుఇప్పించవలెను.

అర్చత ప్రార్చత। యువం వస్త్రాణిపీవసావసాథే యువో రచ్ఛిద్రా మన్తవో హసర్గాః। అవాతిరత మనృతాని విశ్వఋతేనమిత్రా వరుణా సచేథే॥

సుమఙ్గలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేతపశ్యత।

సౌభాగ్యమస్యైదత్వా యాథాస్తం విపరేతన॥

హిరణ్యరూపస్సహిరణ్య సంద్రుగపాన్న పాత్సేదు హిరణ్యవర్ణః।

హిరణ్యయా త్పరియోనే ర్నిషద్యా హిరణ్యదా దదత్యన్న మస్మై॥

వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ(మధుసూదనశర్మగారు)తమకుమార్తె పాణి గ్రహణ సమయమందు లక్ష్మీనారాయణస్వరూపుడైనఅల్లునకు మధుపర్కద్వయము, సర్వాభరణములుఇచ్చి గౌరవించడమైనది.

వరుడు తనమధుపర్కములను మాత్రముధరించి, ఆచమనముచేసి, సభాయైనమః అనినమస్కరించవలెను.

సుముహూర్తకాలే లగ్నాష్టక, మంగళాష్టక చూర్ణికాంచ పఠిత్వా ॥

వధూవరులు జీలకర్ర బెల్లము పసుపు మొదలగు మంగళద్రవ్యములను తమ కుడిచేతులలో పట్టుకొని ఉండగా సుముహూర్తమునకు ముందుగా లగ్నాష్టక, మంగళాష్టక, చూర్ణికలను శుభకరమైన వేదానువాకములను బ్రహ్మగారు, ఇతర పండితులు పఠించవలెను.

లగ్నాష్టకమ్

శ్లో॥ విఘ్నేశ్వరోవిఘ్నవిదూరకారీ నిర్విఘ్నకార్యేషు ఫలంసుసిద్ధమ్।
విఘ్నేశ్వరోనామ సురేషుపూజ్యో వధూవరాభ్యాం వరదాభవన్తు॥

శ్లో॥ తదేవలగ్నం సుదినంతదేవ తారాబలం చన్ద్రబలం తదేవ।
విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేంఘ్రియుగం స్మరామి॥౨

శ్లో॥ శ్రీరామపత్నీ జనకస్యపుత్రీ సీతాఙ్గనా సున్దర కోమలాఙ్గీ॥
భూగర్భజాతా భువనైకమాతా వధూవరాభ్యాం వరదాభవన్తు ॥౩॥

శ్లో॥ శివస్యపత్నీ గిరిరాజపుత్రీ సువర్ణదివ్యామ్బర రత్నభూషా।
కల్యాణగౌరీ శుభమఙ్గళార్థీ వధూవరాభ్యాం వరదాభవన్తు ॥౪॥

శ్లో॥ జానక్యాః కమలామలాఞ్జలి పుటే యాఃపద్మరాగాయితాః ।
న్యస్తారాఘువ మస్తకేచ విలసత్కున్ద ప్రసూనాయితాః ।
స్రస్తా శ్యామల కాయకాన్తి కలితా యాఇన్ద్ర నీలాయితాః ।
ముక్తాస్తాశ్శుభదా భవన్తు భవతాం శ్రీరామవైవాహికాః ॥౫॥

శ్లో॥ శ్రీభద్రాచల దివ్యభవ్య శిఖరఃప్రోత్తుఙ్గ సౌధాన్తరే ।
నిత్యశ్రీ మతిసున్దరే మణిమయే సింహాసనే భాసురే ।
స్వాసీనస్సహసీతయా ముదితయా వామాఙ్క విశ్రాన్తయా ।
శ్రీరామః పరిపూర్ణ శాశ్వతసుఖౌ కుర్యాదిమౌదమ్పతీ ॥౬॥

శ్లో॥ రాజన్తౌ రజపఞ్చబాణ సదృశౌ రాకేన్దు బిమ్బాననౌ ।
రమ్య భ్రూయుగళౌ రథోత్సవయుతౌ రమ్భాదినాట్యప్రియౌ ।
రత్నాం చన్ద్రమణీయ కఙ్కణధరౌ రాజాధిరాజార్చితౌ ।
దమ్పత్యోస్సుఖ సమ్పదే శుభవతాం శ్రీజానకీరాఘవౌ ॥౭॥

శ్లో॥ శ్రీమద్రత్న కిరీట మన్దరతరః శ్రీతాన్డవాడంబరః ।
శ్రీరఙ్గన్ముఖ చన్ద్రబిమ్బ లలితస్వానన్ద మన్దస్మితః ।
కర్ణ శ్రీకర చారు కుణ్డల మణీఖేల త్కపోలస్థలః ।
శ్రీరామః పరిపూర్ణ శాశ్వతసుఖౌ కుర్యాదిమౌదమ్పతీ ॥౮॥

సుముహూర్తస్సావధాన ! శుభలగ్నస్సావధాన ! లక్ష్మీనారాయణస్సావధాన!!

మంగళాష్టకమ్

శ్లో॥ లక్ష్మీర్యస్య పరిగ్రహః కమల భూస్సూను ర్గరుత్మాన్రథః ।
పౌత్రశ్చన్ద్ర విభూషణ స్సురగురు శ్శేషశ్చ శయ్యాసనమ్ ।
బ్రహ్మాణ్డం వరమన్దిరం సురగణా యస్య ప్రభోస్సేవకాః ।

సత్రైలోక్య కుటుమ్బ పోషణపరః కుర్యాత్సదామఙ్గళమ్ ॥౧॥

శ్లో॥ బ్రహ్మా వాయు గిరీశశేష గరుడా దేవేన్ద్ర కామౌగురుః ।
చన్ద్రార్కౌ వరుణా ऽ నలౌ మనుయమౌ విత్తేశ విఘ్నేశ్వరౌ ।
నాసత్యౌ నిర్‌ఋతిర్మరు ద్గణయుతాః పర్జన్య మిత్రాదయః ।
సస్త్రీకా స్సురపుఙ్గవాః ప్రతిదినం కుర్వన్తువాం మఙ్గళమ్ ॥౨॥

శ్లో॥ విశ్వామిత్ర పరాశరౌర్వ భృగవో ऽ గస్త్యః పులస్త్యః క్రతుః ।
శ్రీమానత్రి మరీచి కౌత్స పులహా శ్శక్తి ర్వసిష్ఠో ऽ ఙ్గిరాః ।
మాణ్డవ్యో జమదగ్ని గౌతమ భరద్వాజాదయస్తాపసాః ।
సస్త్రీకా మునిపుఙ్గవాః ప్రతిదినం కుర్వన్తువాం మఙ్గళమ్ ॥౩॥

శ్లో॥ మాన్ధాతా నహుషో ऽ మ్బరీష సగరౌ రాజాపృథుర్హైహయః ।
శ్రీమాన్ధర్మసుతో నలో దశరథో రామో యయాతి ర్యదుః ।
ఇక్ష్వాకుశ్చ విభీషణశ్చ భరత శ్చోత్తానపాదో ధ్రువః ।
ఇత్యేతేభువి భూభుజః ప్రతిదినం కుర్వన్తువాం మఙ్గళమ్ ॥౪॥

శ్లో॥ అశ్వత్థో బదరీచ చన్దన తరుర్మన్దార కల్పద్రుమౌ ।
జమ్బూనిమ్బ కదమ్బ చూత సరళా వృక్షాశ్చయే క్షీరిణః ।
సర్వేతే ఫల మిశ్రితం వనచయం వైభ్రాజితం భ్రాజితమ్ ।
రమ్యం చైత్రరథం సునన్దన వనం కుర్వన్తువాం మఙ్గళమ్ ॥౫॥

శ్లో॥ గౌరీశ్రీ రదితిశ్చ కద్రు వినతే జ్యోతిశ్చ పూర్ణావతీ ।
సావిత్రీచ సరస్వతీచ సురభి స్సత్య వ్రతారున్ధతీ ।
స్వాహా జామ్బవతీచ రుక్మిభగినీ దుస్స్వప్న విధ్వంసినీ ।
వేలాచామ్బునిధే స్సమీన మకరాః కుర్వన్తువాం మఙ్గళమ్ ॥౬॥

శ్లో॥ ఆదిత్యాది నవగ్రహా శ్శుభఫలా మేషాదయో రాశయః ।
నక్షత్రాణి సయోగకాశ్చ తిథయ స్తద్దేవతా స్తద్గణాః ।
మాసాబ్దా ఋతవస్తథైవ దివసా స్సన్ధ్యాదయో రాత్రయః ।
సర్వే స్థావరజఙ్గమాః ప్రతిదినం కుర్వన్తువాం మఙ్గళమ్ ॥౭॥

శ్లో॥ గఙ్గా సిన్ధు సరస్వతీచ యమునా గోదావరీ నర్మదా ।
కృష్ణా భీమరథీచ ఫల్గు సరయూ శ్రీగణ్డకీ గోమతీ ।
కావేరీ కపిలా ప్రయాగ నిరతా వేత్రావతీత్యాదయః ।
నద్యశ్శ్రీ హరిపాద పఙ్కజభవాః కుర్వన్తువాం మఙ్గళమ్ ॥౮॥

సుముహూర్తస్సావధాన! శుభలగ్నస్సావధాన ! లక్ష్మీనారాయణస్సావధాన!!

స్వస్త్యష్టాశీతి సహస్రాణామ్ । ద్విజ గురు దైవత్యానామ్ । పాకశాసన హుతాశన దణ్డధర రక్షోనాథ పాశపాణి సమీరణ వైశ్రవణ శశిశేఖరాణామ్ । ఆయుష్మతః కమలాసనస్య యమ నియమాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార ధ్యాన ధారణ సమాధ్యష్టాఙ్గ యోగనిరతానామ్ ॥

వశిష్ఠ వాలఖిల్య వైశమ్పాయన విశ్వామిత్ర దక్ష కాత్యాయన కౌండిన్య గౌతమాఙ్గీరస పారాశర వ్యాస వాల్మీకి శుక శౌనక సనక సనన్దన సనత్కుమార సనత్సుజాత జాబాలీ కుమ్భసమ్భవ పులస్త్య పులహాదిత్య తపోమతఙ్గజ కుత్స కశ్యప శన్డిల శాన్డిల్య పృషదశ్వ మన్దారపాలక కపిల కణ్వ గార్గేయ విభాన్డకాది ముఖ్యమునీనామ్ ॥

అరున్ధతీ లోపాముద్రా ఽహల్యా ద్రౌపదీ వినతా సీతా రుక్మిణీ స్వాహా జామ్బవతీ సత్యభామా దమయన్త్యాది పుణ్యసతీనామ్। హరిశ్చన్ద్ర నల పురుకుత్స పురూరవ సగర కార్తవీర్యాది షట్చక్రవర్తీనామ్ ॥ రామరన్తి మరుద్భగీరథ గజామ్బరీష నహుష దిలీప రఘ్వజ దశరథ శ్రీరామ భరత కుశలవాది మహారాజానామ్ ॥

పనసపాటలామ్ల క్రముకఖర్జూర నారికేళవకుళాశోక కాఞ్చనచన్దన కదళీధాత్రీకేతకీ సిన్ధువారాఽశ్వత్థ బదరీపున్నాగ చూతతాల హిన్తాలతమా లేత్యాది ముఖ్యతరూణామ్। ఋగ్యజుస్సామాథర్వణ వేదానామ్। కావ్యనాట కాలఙ్కార వ్యాకరణ భాట్టప్రాభాకరాది తర్కవేదాన్తాది శాస్త్రాణామ్। వజ్ర వైడూర్యగోమేధిక పుష్యరాగ మరకతమాణిక్య కౌస్తుభాదిముఖ్యమణీనామ్॥

అఖిలజగదానన్దకస్యభగవతో శ్రీవినాయకస్యప్రసాదేన అనయోర్ద మ్పత్యోః (అస్యవటోః)ఇక్షుక్షీర ఘృతగుడ గోరోజన మఙ్గళద్రవ్యాణి మఙ్గళ కరాణిభవేయుః। తిథివారనక్షత్ర లగ్నహోరాద్రేక్కాణ నవాంశద్వాదశాంశ త్రింశాంశత్రింశదంశకానాం నిరన్తరమనుకూలా స్సర్వేగ్రహాస్సనక్షత్రా శ్శుభ ఏకాదశస్థానఫలదా స్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నా స్సుముహూర్తా వరదాభవన్తు॥

SANTOSH 1440 238333

సుముహూర్తమ్

సుముహూర్తసమయమున వధూవరులు తమచేతులలోఉన్న జీలకర్ర బెల్లముమొదలగు మఙ్గళద్రవ్యములను ఒకరిశిరస్సుపై ఒకరుపరస్పరము ఉంచిన పిమ్మట క్రిందిమంత్రములనుచెప్పవలెను.

సానోదేవీ సుహవా శర్మయచ్ఛతు । ఆత్వాఽహారుషమన్తరభూః।
ధ్రువస్తిష్ఠా విచాచలిః । విశస్త్వా సర్వావాఞ్ఛన్తు । మాత్వద్రాష్ట్రమధిభ్రశత్।
ధ్రువాద్యౌర్ధ్రువా పృథివీ ।ధ్రువం విశ్వమిదంజగత్ । ధ్రువాహపర్వతాఇమే।
ధ్రువోరాజా విశామయమ్। ఇహైవైధి మావ్యధిష్ఠాః। పర్వతఇవావిచాచలిః।
ఇన్ద్రఇవేహ ధ్రువస్తిష్ఠ । ఇహరాష్ట్రముధారయ । అభితిష్ఠపృతన్యతః । అధరే
సన్తుశత్రవః । ఇన్ద్రఇవ వృత్రహాతిష్ఠ । అపఃక్షేత్రాణి సంజయన్న్ । ఇన్ద్రఏణ
మదీధరత్ ।ధ్రువం ధ్రువేణ హవిషా । తస్మైదేవా అధిబ్రవన్న్ । అయంచ
బ్రహ్మణస్పతిః ॥ ధ్రువంతే రాజావరుణో ధ్రువందేవో బృహస్పతిః । ధ్రువన్త
ఇన్ద్ర శ్చాగ్నిశ్చ రాష్ట్రం ధారయతాం ధ్రువమ్ ॥

వధూవరులమధ్యనఉన్న తెరనుతొలగించిన పిమ్మట క్రిందివాక్యముచెప్పి, పెద్దలందరూ వధూవరులశిరస్సులపై అక్షతలువేయవలెను.

అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తో ఽస్తు ॥

వధూ వర సమీక్షణమ్

తరువాత సుముహూర్తమందు వరుడు వధువునుచూచి క్రింది మంత్రమును జపించవలెను. వధూవరులు పరస్పరము చూచుకొనవలెను.

సూ॥ తతస్సుముహూర్తే స్వయందృష్ట్వా తృతీయాఞ్జపేత్ ॥

అభ్రాతృఘ్నీం వరుణా పతిఘ్నీం బృహస్పతే ।

ఇన్ద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యన్తా మస్యై సవితస్సువ ॥

వరుడు వధువునొకసారిచూచి క్రింది మంత్రముచెప్పి వధువుదృష్టియందు తనదృష్టినినిలుపవలెను.

సూ॥ దృష్ట్వైవ చక్షుషీ ఉపసగ్ంహరతి। చతుర్థ్యా సమీక్షేత ॥

అఘోరచక్షు రపతిఘ్న్యేధి శివాపతిభ్య స్సుమనా స్సువర్చాః।
జీవసూర్దేవ కామాస్స్యోనా శంనోభవ ద్విపదే శఞ్చతుష్పదే ॥

కన్యాదాతదంపతులకు వారిఅత్తవారునూతనవస్త్రములను ఈయవలెను. వారుఆవస్త్రములనుధరించి, ఆచమనముచేసి, పెద్దలఆశీర్వచనముపొందవలెను.

తరువాత కన్యాదాతఆడపడచులు కన్యాదాతదంపతులకు మంగళహారతి ఇవ్వవలెను. పిమ్మట కన్యాదాతలుపీటలపైనుండిలేచి, సభకు నమస్కరించవలెను.

తదుపరి వధువుబుట్టలోనుండిలేచి, తూర్పుముఖముగాపెళ్లిపీటపై కూర్చొనగా, వరుడులేచి, ఆమెకుకుడివైపున తూర్పుముఖముగా కూర్చుండి ప్రాణాయామము చేయవలెను.

కృతప్రాణాయామౌ। ప్రాణానాయమ్య....శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం॥

వధూవరులిద్దరూసంకల్పించి మనమిరువురము పుణ్యకార్యములు చేయుచూ, సంతానమునుపొందుదుము. అనిదంపతులు క్రిందివాక్యమునుపలికి వరుడు అక్షతోదకములను వధువు కుడిచేతియందు విడువవలెను. ఆమె ఆఅక్షతోదకములను హరివేణమునందు విడువవలెను.

సూ॥ ఆవాభ్యాం కర్మాణి కర్తవ్యాని ప్రజాశ్చోత్పాదయితవ్యాః॥ వధూవరౌ సంకల్పయుతః ॥

వరుడు పెళ్ళిపీటమీదనుండిలేచి, వధువుకుఎదురుగా పశ్చిమముఖముగా నిలబడి, తన కుడిచేతి బ్రొటనవ్రేలితోను, ఉంగరపు వ్రేలితోను ఒకదర్భను కొస క్రిందికుండునట్లు పట్టుకొని, క్రిందిమంత్రముచెప్పి వధువు కనుబొమల

నడుమ ప్రదక్షిణముగాతుడిచి, ఆదర్భను వధువువెనుకవైపు పడమటిదిక్కుగా పారవేసి ఉదకమును ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ అఙ్గుష్ఠే నోపమధ్యమయా చాఙ్గుళ్యా దర్భగ్ం సంగృహ్యోత్తరేణ యజుషా తస్యాభ్రువో రన్తరగ్ం సంమృజ్య ప్రతీచీనం నిరస్యేత్ ॥

ఇదమహం యాత్వయి పతిఘ్న్యలక్ష్మిస్తాం నిర్దిశామి ॥ అపఉపస్పృశ్య ॥

వధువుకాని, ఆమెబంధువులుకాని, వధూవియోగకారణముగా కన్నీరు విడచినచో వరుడుక్రిందిమంత్రమును జపించవలెను.

సూ॥ ప్రాప్తేనిమిత్త ఉత్తరాం జపేత్ ॥

జీవాగ్ం రుదన్తి విమయన్తే అధ్వరే దీర్ఘామను ప్రసితిం దీధియు ర్నరః।
వామం పితృభ్యో యఇదగ్ం సమేరిరే మయః పతిభ్యోజనయః పరిష్వజే॥

సరిసంఖ్యకలిగి తనకార్యమందు దృష్టికలిగినట్టి వేదవేత్తలైన బ్రాహ్మణులను వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి వధువుకు యుగచ్ఛిద్రాభిషేకముచేయు నిమిత్తము ఉదకముతెచ్చుటకు పంపవలెను.

సూ॥ యుగ్మాన్ సమవేతాన్మన్త్రవత ఉత్తరయాద్భ్యః ప్రహిణుయాత్॥

వ్యక్షత్క్రూర ముదచన్త్వాప ఆస్యై బ్రాహ్మణా స్నపనగ్ంహరన్తు।
అవీరఘ్నీ రుదచన్త్వాపః ॥

దర్భేణ్వ లక్షణమ్

శ్లో॥ పంచభిర్వలయం దర్భైః వింశత్యావేష్టనంతతః ।
అన్తర్దశాఙ్గుళం ప్రోక్తం దర్భేణ్వస్యచ లక్షణమ్ ॥

ఐదుదర్భలను గుండ్రముగాచేసి ఇరువది దర్భలచే వాటిని చుట్టవలెను. మధ్య పది అంగుళములు వైశాల్యము ఉండవలెను.

యుగచ్ఛిద్రాభిషేకమ్

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పిదర్భలతోపైప్రకారముచుట్టినకడియము ను వధువు శిరస్సుమీద ఉంచవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణయజుషా తస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వం నిధాయ॥

అర్యమ్ణో అగ్నిం పరియన్తు క్షిప్రం ప్రతీక్షన్తాగ్ శ్వశ్రో దేవరాశ్చ॥

క్రిందిమంత్రముచెప్పి, దుక్కికాడిని వధువుశిరస్సుకు తగులకుండా ఉత్తర ముపైపు పైకిపట్టుకొని, ఆకాడియొక్క దక్షిణపుతొలలు రెండింటిలో చివరిదానిని ఆ కడియముపై ఉంచవలెను.

సూ॥ తస్మిన్నుత్తరయా దక్షిణంబహిర్యుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్య॥

ఖేఽనసః ఖేరథః ఖేయుగస్యశచీపతే।

అపాలా మిన్ద్ర త్రిఃపూర్త్వ్య కరథ్సూర్య వర్చసమ్॥

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, ఆకాడిరంధ్రమందు బంగార(మంగళ సూత్ర)మునుఉంచి, పట్టుకొనవలెను.

సూ॥ ఛిద్రే సువర్ణ ముత్తరయాన్తర్ధాయ॥

శన్తే హిరణ్యగ్ంశముస్సన్త్వాపశ్శన్తే మేధీభవతుశంయుగస్యతృద్మ।

శన్త ఆపశ్శతపవిత్రా భవన్త్వథాపత్యా తన్వగ్ంం సగ్ంం స్పృజస్వ ॥

వరుడు క్రిందిఐదుమంత్రములనూచెప్పి, చివరఒకమారు కాడిరంధ్రములో ఉదకమునువేసి, ఆఉదకము బంగారముమీదుగా వధువుశిరస్సుపై పడునట్లు చేయవలెను. **ఇదియే యుగచ్ఛిద్రాభిషేకము.**

సూ॥ ఉత్తరాభిః పంచభిస్స్నాపయిత్వా ॥

౧. హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాఃప్రచక్రముర్ హిత్వావద్యమాపః।
శతంపవిత్రా వితతాహ్యాసు తాభిష్ట్వాదేవ స్సవితాపునాతు॥

౨. హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయఃపావకా యాసుజాతః కశ్యపో యాస్వగ్నిః।
యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్గ్స్యోనా భవన్తు ॥

౩. యాసాగ్ంంరాజా వరుణో యాతిమధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యఞ్జనానామ్।
యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్గ్స్యోనా భవన్తు ॥

౪. యాసాందేవా దివికృణ్వన్తి భక్షంయా అన్తరిక్షే బహుధా నివిష్టాః।
యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్గ్స్యోనా భవన్తు ॥

౫. శివేనత్వా చక్షుషా పశ్యన్త్వాప శ్శివయా తన్వోప స్పృశన్తు త్వచన్తే।
ఘృతశ్చుత శ్శుచయోయాః పావకాస్తాస్త ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవన్తు ॥

(సకృత్స్నాపయతి)

వధూ నూతన వస్త్ర ధారణమ్

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, మంగళసూత్రసహితముగా నూతన వస్త్రమును వధువుకు ఇవ్వవలెను.

సూ॥ ఉత్తరయా హతేన వాససాచ్ఛాద్య ॥

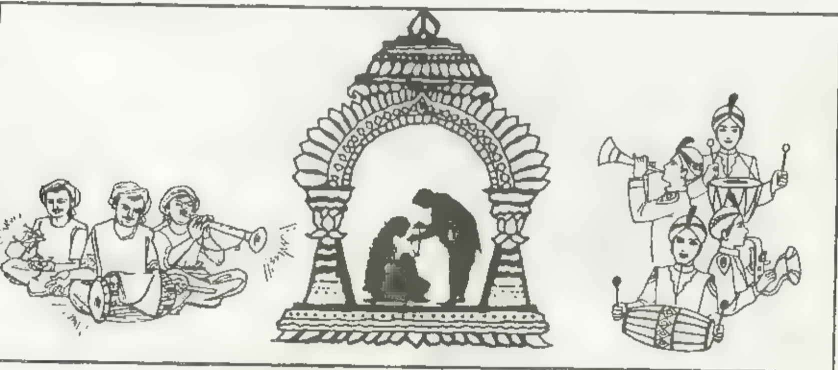
పరిత్వా గిర్వణోగిర ఇమాభవన్తు విశ్వతః ।

వృద్ధాయు మనువృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయః ॥

వధువుచే క్రొత్తచీరను ధరింపజేసిన తరువాత రెండుపళ్ళెములలోతడిపి ఆరబోసినబియ్యమును నిండుగాపోసుకొని, ఆపళ్ళెములలోఒక్కొక్క తమలపాకునువేసి, వాటిలోఒక్కొక్క మంగళసూత్రమునుఉంచి, వాటిపై మరల వేరొకతమల పాకును కప్పవలెను.

వరిపిండితోగాని గోధుమపిండితోగాని ముప్పదిరెండు ప్రమిదలనుచేసి, ఆవునేతితోతడిపిన వత్తులను పిండిప్రమిదలలో ఉంచి వాటిని రెండు పళ్ళెములలో ఒక్కొక్క పళ్ళెములో పదహారుచొప్పునఉంచి, దీపములు వెలిగించవలెను.

ఒక్కొక్కపళ్ళెమును ఇద్దరుముత్తయిదువులుచొప్పున నాలుగుపళ్ళెముల ను పట్టుకొని వధువుకుముందు ఒకదీపపుపళ్ళెము, దానివెనుకఒకబియ్యపుపళ్ళె మును, పిమ్మటవధువును, వధువువెనుక ఒకబియ్యపుపళ్ళెము, దానివెనుక ఒక దీపపుపళ్ళెమునుపట్టుకొని వధువునుకళ్యాణవేదికవద్దకు తీసుకురావలెను. ఇది ఆచారము,వధువువరునకు ఉత్తరమునకూర్చున్న పిదపఆచమనము చేయవలెను.

మంగళసూత్ర ధారణమ్

పిమ్మట ముత్తయిదువులుతెచ్చిన దీపపుపళ్ళెములు దూరముగాఉంచి, తలంబ్రాలపళ్ళెములు వధూవరులకుఎదురుగా ప్రక్క ప్రక్కన ఉంచవలెను.

ఆ తలంబ్రాలపళ్ళెములలోగలమంగళ సూత్రములపై కప్పిన తమల పాకులనుతీసి, ఒకపళ్లెములోమంగళసూత్రముతోపాటు వధువునడుముకట్టు దర్భ త్రాడునుకూడాఉంచి, వధూవరులిరువురూ చెరిఒక పళ్ళెములోగల మంగళసూత్రములను షోడశోపచారములచే పూజించవలెను. ఈపూజలో కొబ్బరికురిడీలలో పాలుపోసి నివేదనచేయుట ఆచారము.

ప్రాణానాయమ్య....శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం సాగ్రవర్ష శతపర్యన్తం సుఖేన జీవన సిద్ధ్యర్థం యోక్త్రమాఙ్గళ్య పూజాం కరిష్యే। యోక్త్రమాఙ్గళ్యగౌరీ దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారై రభ్యర్చ్య॥

మంగళసూత్రములను పురోహితుడు పెద్దలకుచేతులయందు ముట్టిం చవలెను. ఒకముత్తయిదువుతో ఆమంగళసూత్రములను మిగిలినముత్తయిదు వులకు కంఠములయందు ముట్టించిన పిదపవరుడు వధువుకుఎదురుగా పశ్చి మముఖముగా తిరిగినిలబడి, క్రిందిశ్లోకమునుచెప్పి మంగళసూత్రములను వధువు కంఠసీమయందు మూడేసిముడులువేసి కట్టి, పిదప ముడులవద్ద కుంకు మ అద్దవలెను. పిమ్మటవరుడు వధువుకుడిచేతిప్రక్కన కూర్చొనవలెను.

శ్లో॥ మాఙ్గళ్య తన్తునా నేన మమజీవన హేతునా।
కంఠేబధ్నామి శుభగే త్వంజీవ శరదాంశతమ్॥
(ఇతి వధూకంఠే మఙ్గళసూత్రం బధ్వా॥)

క్రిందివాక్యముపలికి సభాసదులందరూ వధూవరుల శిరస్సులపై అక్షతలు వేయవలెను.

మాఙ్గళ్యధారణముహూర్త స్సుముహూర్తో ఽ స్తు॥

యోక్త్రలక్షణమ్

శ్లో॥ యుగ్మ దర్భకృతం యోక్త్రం ద్వాత్రింశదంగుళోన్నతమ్।
చతుర్వింశతి దర్భైశ్చ జ్ఞేయం యోక్త్రస్య లక్షణమ్॥

ఇరువది నాలుగుదర్భలచేత ముప్పదిరెండుఅంగుళముల పొడవుఉండు నట్లు రెండుపేటలాపేనిన దర్భత్రాడును యోక్త్రము అందురు.

యోక్త్రధారణమ్

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, వధువువైపుకుతిరిగి యోక్త్రమనుదర్భ త్రాడును ఆమెమొలకు కట్టవలెను.

సూ॥ ఉత్తరయా యోక్త్రేణ సన్నహ్యతి ॥

ఆశాసానా సౌమనసం ప్రజాగ్ం సౌభాగ్యం తనూమ్ ।

అగ్నే రనువ్రతా భూత్వా సన్నహ్యే సుకృతాయ కమ్ ॥

దర్భత్రాడును వధువుబొడ్డుకు ఉత్తరమున పీటముడివేసి కట్టి ప్రదక్షిణము గా బొడ్డుమీద నుండిజరిపి బొడ్డుకుదక్షిణమున ఆముడిఉండునట్లు త్రిప్పవలెను.

ఉత్తరేణ నాభింనిష్టర్క్యగ్రన్థిం బధ్వా ప్రదక్షిణం పర్యూహ్య దక్షిణేన నాభిమవస్థాపయతి ॥

అక్షతారోపణమ్

తరువాత తలంబ్రాలను పోయించవలెను.

తతః ఆర్ద్రాక్షతారోపణం కుర్యాత్ । తతః కపిలావాచనమ్ ॥

వరుడు వధువుదోసిటయందు పాలతోఅభిఘరించి రెండుమార్లు బియ్య

మునుఉంచి, పిమ్మట రెండుమార్లు అభిఘరించవలెను. తదుపరి పురోహితుడు వరుని దోసిటయందు పాలతో అభిఘరించి రెండుమార్లు బియ్యమును ఉంచి, పిమ్మట రెండుమార్లు అభిఘరించవలెను.

తరువాత వధువుదోసిటపైన వరునిదోసిలిని ఉంచి ఉదక పాత్రయందలి ఉదకమును కొంచెముకొంచెముగా పోయుచూ క్రిందివాక్య, అనువాకములను చెప్పవలెను. తలంబ్రాలు పోసుకొనునపుడు వధూవరుల దోసిలలో కొబ్బరి కురిడీ చిప్పలుఉంచి, వాటితో పోసుకొనుట ఆచారము.

వరః పయసా వధ్వఞ్జలా వుపస్తీర్య । ద్విస్తండులానోప్య ద్విరభిఘారయాతి । వరాఞ్జలావన్యఃకుర్యాదేవం వధ్వఞ్జలే రుపరిస్థాప్య ॥ సోదకం కలశమాదాయ ॥

కపిలాగ్ స్మారయన్తు । బహుధేయంచాస్తు । పుణ్యం వర్ధతాగ్ం శాన్తిరస్తు । పుష్టిరస్తు । తుష్టిరస్తు । వృద్ధిరస్తు ।అవిఘ్నమస్తు । ఆయుష్యమస్తు । ఆరోగ్యమస్తు । స్వస్తిశివంకర్మాస్తు । కర్మసమృద్ధి రస్తు । దంపత్యోః స్వగ్రహే సనక్షత్రే సహసోమేన క్రియేతాగ్ం శాన్తిరస్తు ॥

ప్రజాపతి స్త్రియాం యశః । ముష్కయో రదధాథ్సపమ్ । కామస్య తృప్తి మానన్దమ్ । తస్యాగ్నే భాజయే హమా । మోదః ప్రమోద ఆనన్దః । ముష్కయోర్ని హితస్సపః । సృత్వేవ కామస్య తృప్యాణి । దక్షిణానాం ప్రతి గ్రహే । మనసశ్చిత్త మాకూతిమ్ । వాచస్సత్య మశీమహి । పశూనాగ్ం రూపమన్నస్య । యశశ్శ్రీశ్శ్రయతాం మయి । యథాహమస్యా అతృపగ్గ్ స్త్రియై పుమాన్ ।యథాస్త్రీ తృప్యతి పుగ్ంసి ప్రియే ప్రియా । ఏవం భగస్య తృప్యాణి। యజ్ఞస్యకామ్యః ప్రియః । దదామీత్యగ్ని ర్వదతి । తథేతి వాయురాహతత్। హన్తేతి సత్యంచన్ద్రమాః । ఆదిత్యస్సత్యమోమితి । ఆపస్తథ్సత్యమా

భరన్న్। యశోయజ్ఞస్య దక్షిణామ్ ॥

ఒకరి శిరస్సుపై ఒకరు క్రిందివిధముగా తలంబ్రాలు పోసుకొనవలెను.

సూ॥ అన్యోన్యగ్‌ం శిరసి తండులారోపణం కుర్యాత్।

వధూవరులుఇరువురూ క్రిందిమంత్రముచెప్పి, వరుడు వధువుశిరస్సుపై ముందుగాతలంబ్రాలుపోయవలెను. పిమ్మట వధువు వరునిశిరస్సుపై తలంబ్రాలు పోయవలెను.

సూ॥ పూర్వం వరో వధ్వాశ్శిరసి ప్రాపయేత్ ॥

ప్రజామే కామః సమృధ్యతామ్ ॥

పైక్రియ అంతయూ మొదటిసారివలెనే చేసి, అనువాకము అంతయూ చెప్పి, పిమ్మటవధూవరులు ఇరువురూ క్రిందిమంత్రముచెప్పి, వధువు ముందుగా వరునిశిరస్సుపై తలంబ్రాలు పోయవలెను. తరువాత వరుడు వధువుశిరస్సుపై తలంబ్రాలుపోయవలెను.

సూ॥ ద్వితీయపర్యాయే వరస్యశిరసి పూర్వంప్రాపయేత్ ॥

పశవోమే కామః సమృధ్యతామ్ ॥

పైక్రియఅంతయూ మొదటిసారివలెనేచేసి, అనువాకము అంతయూ చెప్పి, పిమ్మటవధూవరులు ఇరువురూక్రింది మంత్రముచెప్పి, వరుడు వధువు శిరస్సుపై ముందుగా తలంబ్రాలుపోయవలెను. పిమ్మటవధువు వరునిశిరస్సుపై తలంబ్రాలు పోయవలెను.

సూ॥ తృతీయపర్యాయే వధ్వాశ్శిరసి పూర్వంప్రాపయేత్ ॥

యజ్ఞోమే కామః సమృధ్యతామ్ ॥

నాలుగవమారు మంత్రములేకుండా మొదటిసారివలెనే క్రియమాత్రము అంతయూచేసి వధూవరులుఇరువురూ ఒకరిశిరస్సుపై మరొకరు ఒక్కమారుగా క్రిందిమంత్రముపలికి తలంబ్రాలుపోసుకొనవలెను.

సూ॥ చతుర్థే అన్యోన్యం యుగపత్॥ తూష్ణీం చతుర్థమ్॥

శ్రియోమే కామః సమృధ్యతామ్ ॥

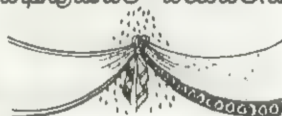

మాలికా ధారణమ్

తదుపరి బ్రహ్మగారు లగ్నాష్టకములు పఠించుచుండగా వధువు తనస్థానమునుండిలేచి, వరునికిఎదురుగా పశ్చిమముఖముగానిలచి, పూలదండతీసుకొని వరునిమెడలోవేసి, పిమ్మట కర్పూరపు దండకూడా వరునిమెడలోవేసి, యథాస్థానమున కూర్చొనవలెను.

వరుడు తనుకూర్చున్నచోటనే కూర్చొని, ముందుగా పూలదండ తీసుకొని వధువుమెడలోవేసి, పిమ్మట కర్పూరపుదండకూడా వధువుమెడలో వేయవలెను.

బ్రహ్మముడి

క్రింది అనువాకముచెప్పుచూ రెండుతాంబూలములందు ఎండుఖర్జూరపుకాయ, దక్షిణఉంచి, వాటినివరునికండువాచెంగుచివర, అట్లేవధువుచీరచెంగుచివరనకట్టి - ఆరెండుచెంగులనుకలిపి బ్రహ్మగారుముడివేసి, దంపతులు ఇరువురిపైన అక్షతలు వేయవలెను. ఇదియే బ్రహ్మముడి.

సూ॥ తతోవధూవర చేలాఞ్చలయోః సువర్ణఫలసహితం ఉత్తరేణానువాకేన బ్రహ్మగ్రన్థిం గ్రథ్నాతి ॥

యోగక్షేమస్య క్లృప్త్యై। యుక్తంక్రియాతా ఆశీఃకామేయుజ్యాతా ఇతి। ఆశిష స్సమృద్ధ్యై। గ్రన్థింగ్రథ్నాతి। ఆశిష ఏవాస్యాం పరిగృహ్ణాతి। పుమాన్

వైగ్రన్థిః। స్త్రీపత్నీ। తన్మిథునమ్। మిథునమేవాస్య తద్యజ్ఞే కరోతి ప్రజననాయ। ప్రజాయతే ప్రజయా పశుభిర్యజమానః। అథోఅర్ధోవా ఏషఆత్మనః। యత్పత్నీ। యజ్ఞస్యధృత్యా అశిథిలం భావాయ। సుప్రజసస్త్వా వయగ్ం సుపత్నీరుపసేది మేత్యాహ। యజ్ఞమేవ తన్మిథునీ కరోతి। ఊనేతి రిక్తం ధీయాత్తా ఇతిప్రజాత్యై। మహీనాంపయోస్యోష ధీనాగ్ం రసఇత్యాహ। రూపమేవాస్యై తన్మహిమానం వ్యాచష్టే। తస్యతే క్షీయమాణస్య నిర్వపామిదేవయజ్యాయా ఇత్యాహ। ఆశిషమే వైతామాశాస్తే॥ యోవైతాం బ్రహ్మణో వేద అమృతేనావృతాం పురీమ్। తస్మై బ్రహ్మచ బ్రహ్మాచ ఆయుః కీర్తిం ప్రజాందదుః॥

అగ్నే విశ్వేభిస్స్వనీక దేవై రూర్ణావన్తం ప్రథమస్సీద యోనిమ్॥
కులాయినం ఘృతవన్తగ్ం సవిత్రే యజ్ఞంనయ యజమానాయ సాధు॥
బ్రహ్మగ్రన్థి ముహూర్త స్సుముహూర్తో ఽస్తు॥

రక్షా బన్ధనమ్

శ్లో॥ విశ్వేత్తాతే తృచా పుంసాం బధ్నీయాద్దక్షిణే కరే।
అథవామ కరేస్త్రీణాం బృహత్సామేతి మన్త్రతః॥

విశ్వేత్తాతే అనుమంత్రముచెప్పి వరునికుడిచేతికిని, బృహత్సామ అను మంత్రముచెప్పి వధువు ఎడమచేతికిన్నీ రక్షాసూత్రమును కట్టవలెను.

శ్లో॥ సంకల్పానంతరంతస్య ముఖ్యకాల ఇతిస్మృతః।
హస్తగ్రహణకాలోవా చతుర్థ్యాం నిశిమోచయేత్॥

రక్షా బంధనము సంకల్పానంతరముగాని పాణిగ్రహణకాలమందుగాని

కట్టుకొని నాలుగవరోజురాత్రి విప్పివేయవలెను.

ఈరక్షను పాణిగ్రహణకాలమందు కట్టుకొనుట శిష్టాచారము.

వధూవరులు ఇరువురూ రక్షాబంధనమునకు సంకల్పించి, రక్షా సూత్రము లనుపూజించి, **విశ్వేత్తాతే** అనుమంత్రముచెప్పి వరునికుడిచేతికి బ్రహ్మగారు, బృహ థ్సామ అనుమంత్రముచెప్పి వరుడు వధువుఎడమచేతికి రక్షాబంధనము చేయవలె ను. పిమ్మట బ్రహ్మగారు దంపతులుఇరువురిపైన అక్షతలువేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య....శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం పాణిగ్రహణాఙ్గత్వేన ఆవయోః రక్షార్థం రక్షాబన్ధనం కరిష్యే ॥ రక్షాసూత్రాధిష్ఠాన దేవతాభ్యో నమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజైరభ్యర్చ్య ॥

విశ్వేత్తాతే సవనేషు ప్రవాచ్యా యాచ కర్థమఘవన్నిన్ద్ర సున్వతే। పారావతం యత్పురుసం భృతం వస్వపావృణో శ్శరభాయ ఋషి బన్ధవే॥

<u>తతః</u> బృహథ్సామక్షత్ర భృద్వృద్ధ వృష్ణియం త్రిష్టుభౌజశ్శుభిత ముగ్ర వీరమ్। ఇన్ద్ర స్తోమేన పఞ్చదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష॥

రక్షాబన్ధన ముహూర్త స్సుముహూర్తో ఽ స్తు ॥

పాణిగ్రహణమ్

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి వధువుకుడిచేతిని పట్టుకొని, మంత్రము లేకుండా వధువును గృహ్యాగ్నివద్దకు తీసుకురావలెను.

సూ॥ అథైనా ముత్తరయా దక్షిణే హస్తే గృహీత్వా ॥ అగ్నిమభ్య ఆనీయ ॥

పూషాత్వేతోనయతు హస్తగృహ్యాశ్వినౌత్వా ప్రవహతాగ్ం రథేన।
గృహాన్గచ్ఛ గృహపత్నీ యథాసో వశినీత్వం విదథ మావదాసి ॥

ప్రధాన హోమమ్

వధూవరులు ఇరువురూ పాణిగ్రహణములో గృహ్యాగ్నిప్రతిష్ఠాపన చేసిన చోటికివచ్చి, అగ్నికిపడమట తుంగచాపపరుచగాదానిపైఉత్తరమున వరుడు, దక్షిణ మున వధువుకూర్చుండి, వివాహ ప్రధానహోమమునకు సంకల్పము చేయవలెను.

సూ॥అపరేణాగ్నిం కటమాస్తీర్య। తస్మిన్నుపవిశత ఉత్తరోవరః॥

ఆచమ్య॥ ప్రాణానాయమ్య....శ్రీమాన్గోత్రః నామధేయోహం మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం అనయానవోఢయా వధ్వాసహ వివాహ ప్రధానహోమం కరిష్యే॥

వరుడు భూర్భువస్సువరోం అని అగ్నిముఖమును ప్రారంభించి, పరిస్తర ణాంతము వరకు చేయవలెను.

భూర్భువస్సువరోమితి పాత్రప్రయోగకాలే ॥

ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ..... ఉత్తరానధరాన్ ॥

ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ (త్రిపఙ్క్తిభిః) దర్భాన్ సగ్గ్‌స్తీర్య ॥

శ్లో॥ వధ్వఞ్జలిం హోమవిధానదర్వీం ద్వితీయదర్వీం సహచాజ్య ధాన్యా।
ప్రోక్షార్ధపాత్రేణ సహప్రణీతా మిధ్మంచ శమ్యా సహలాజమశ్మ॥

అగ్నిపరిస్తరణలకు ఉత్తరమునపాత్రాసాదనకొరకు (మూడువరుసలుగా) తూర్పుకొసలైనదర్భలను పరుచవలెను. అందుఅగ్నివైపున దక్షిణమునగల మొదటి వరుసలో పడమటనుండి తూర్పుసమాప్తిగా వధువుయొక్కదోసిలి, స్రుక్కు, స్రువము,ఆజ్యపాత్రనూ, మధ్యదైన రెండవవరుసలో ప్రోక్షణపాత్ర, పూర్ణపాత్ర, ఉత్తరమునఉన్న మూడవవరుసలో ఇధ్మము, కాడిసీలలు, (శమ్యలు) పేలాలు, సన్నికల్లురాయి, ఆసాదనచేయవలెను.

ఆజ్యసంస్కారముచేయునపుడు, త్రిఃపర్యగ్నికరణంకృత్వా అనుచోట ఆజ్య పాత్రతోపాటు పేలాలచుట్టూ మండుచున్నదర్భను మూడుమార్లు త్రిప్పవలెను.

ఆజ్య సంస్కారసమయే, పర్యగ్నికరణకాలే లాజైస్సహ త్రిఃపర్యగ్ని కరణం కృత్వా॥

స్రుక్స్రువ సంస్కారముచేయునపుడు, స్రుక్స్రువములతోపాటు వధువు దోసిలినికూడా ఆసాదించుట, ప్రోక్షించుట, కాచుట, తుడుచుట చేయవలెను.

సృక్స్రువ సంస్కారకాలే॥ వధూహస్తయో స్సాదనప్రోక్షణ తపన సంమార్జనాని కరోతి॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాన్తం కృత్వా॥
అప్రచ్ఛిన్నాగ్రావనంతరగర్భాదర్భౌ ...... సోమాయేదంనమమవరకు చేయవలెను.

తరువాత వరుడు వధువువైపుకుతిరిగి, తనచేతితో వధువునుతాకుచూ క్రిందిరెండుమంత్రములు చెప్పవలెను.

సూ॥ అథైనా మాదితో ద్వాభ్యా మభిమన్త్రయేత॥
సోమఃప్రథమోవివిదే గన్ధర్వో వివిదఉత్తరః।
తృతీయో అగ్నిష్టేపతి స్తురీయస్తే మనుష్యజాః॥

సోమోఽదదద్గన్ధర్వాయ గన్ధర్వో ఽదదదగ్నయే ।

రయించ పుత్రాగ్ శ్చాదాదగ్నిర్మహ్యా మథో ఇమామ్ ॥

పిమ్మట వరుడు క్రిందిమంత్రములన్నియూ చెప్పినపిమ్మట చివరనఒక్క మారు వధువుయొక్క తిరుగవేసినకుడిచేతిని, తన బోర్లించినకుడిచేతితో పట్టుకొన వలెను. స్త్రీసంతానమునేకనవలెననికోరినచో వధువుకుడిచేతి బ్రొటనవ్రేళ్ళతోసహా అన్నివ్రేళ్ళనూ కలిపిపట్టుకొనవలెను. పురుషసంతతినేకనవలెనని కోరినచోకేవల ము ఆమెబ్రొటనవ్రేలిని మాత్రమే పట్టుకొనవలెను. వధువుచేతినిపట్టుకొనునపుడు వరుడు తనబ్రొటనవ్రేలి రోమములుపైకిఉండునట్లు పట్టుకొనవలెను.

సూ॥ అథాస్యై దక్షిణేన నీచాహస్తేన దక్షిణ ముత్తానగ్ంహస్తం గృహ్ణీయాత్। యది కామయేత స్త్రీరేవజనయేయ మిత్యఙ్గుళీరేవగృహ్ణీయాత్ యదికామ యేత పుగ్ంసఏవ జనయేయమిత్యఙ్గుష్ఠమేవ సోభీవాఙ్గుష్ఠ మభీవ లోమాని గృహ్ణాతి। గృభ్ణామిత ఇత్యేతాభి శ్చతసృభిః ॥

౧. గృభ్ణామితే సుప్రజాస్త్వాయ హస్తంమయా పత్యాజరదష్టిర్యథాఽసః।

భగోఅర్యమా సవితాపురన్ధిర్మహ్యన్త్వా ఽదుర్గార్హ పత్యాయ దేవాః ॥

౨. తేహ పూర్వే జనాసో యత్ర పూర్వవహోహితాః ।

మూర్ధన్వాన్ యత్ర సౌభ్రవః పూర్వోదేవేభ్య ఆతపత్ ॥

3. సరస్వతి ప్రేదమవ సుభగే వాజినీవతి।

తాన్త్వావిశ్వస్య భూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః ॥

౪. యఏతి ప్రదిశ స్సర్వా దిశో ఽను పవమానః ।

హిరణ్యహస్తఐరం మస్సత్వా మన్మనసం కృణోతు ॥ అన్తే హస్తగ్రహణమ్ ॥

సప్తపది

(ఒకపళ్ళెములోబియ్యముపోసి తూర్పునకుసమాప్తిఅగునట్లు ఏడుపసుపు కొమ్ములను కొంచెముకొంచెముఎడముఉండునటుల అడ్డముగాఉంచి వధువు రెండుకాలి(వ్రేళ్ళకు వెండిచుట్లను వరునిచేధరింపచేసి, వధువుయొక్కకుడికాలి రెండవ(వ్రేలినిదర్భలచే వరుడుపట్టుకొనగా వధువుకుడికాలితో వరుసగాఏడుపసుపు కొమ్ములనూ తూర్పుసమాప్తిగా త్రొక్కించవలెను. ఇదిఆచారము.)

పిదప వరుడువధువును అగ్నికిఉత్తరమున తూర్పునకులేక ఉత్తరమునకు గాని ఏకమిషేఅను ఏడువాక్యములనుచెప్పుచూ **ఏడుఅడుగులు** నడిపించి ఏడవ అడుగులో **సఖాసప్తపదాభవ** అనుమంత్రమును వరుడుజపము చేయవలెను.

సూ॥ అథైనా ముత్తారేణాగ్నిం దక్షిణేనపదా ప్రాచీముదీచీంవా దిశమభి ప్రక్రమయత్యేకమిషఇతి సఖేతి సప్తమేపదే జపతి॥

౧. ఏకమిషే విష్ణు స్త్వాన్వేతు ।

౨. ద్వేఊర్జ్వే విష్ణుస్త్వాన్వేతు ।

౩. త్రీణి వ్రతాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు ।

౪. చత్వారి మాయో భవాయ విష్ణు స్త్వాన్వేతు ।

౫. పఞ్చపశుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు ।

౬. షడృతుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు ।

౭. సప్త సప్తభ్యో హెూత్రాభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు ॥

సఖా సప్తపదాభవ సఖాయౌ సప్తపదా బభూవ సఖ్యంతే గమేయగ్ం సఖ్యాత్తే మాయోషగ్ం సఖ్యాన్మే మాయోష్ఠాస్సమయావ సంకల్పావహై సంప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్య మానౌ। ఇషమూర్జమభి సంవసానౌసంనౌ

మనాగ్ంసి సంవ్రతా సముచిత్తా న్యాకరమ్ । సాత్వమస్య మూహమమూ హమస్మి సాత్వంద్యౌరహం పృథివీత్వగ్ం రేతోఽహగ్ం రేతోభృత్వం మనోఽహమస్మి వాక్త్వగ్ంసామాహ మస్మృక్త్వగ్ం సామామను వ్రతాభవ పుగ్ంసే పుత్రాయవేత్తవై శ్రియై పుత్రాయ వేత్తవ ఏహిసూనృతే ॥

హోమములకుముందు బ్రహ్మగారుకూర్చుని ఉండగా, బ్రహ్మగారితోసహా అగ్నికిచుట్టూ వధూవరులుఇరువురూ ప్రదక్షిణముచేసి పూర్వమునవలెనే ఉత్తర వరుడుగాకూర్చొనవలెను.

పిమ్మట వరుడు వధువుతననుతాకుచుండగా, ప్రతిహోమముకూనాలుగు మార్లుచొప్పున ఆజ్యమును స్రువముతోస్రుక్కుయందు గ్రహించుకొనుచూ క్రింది మంత్రములు చెప్పుచూ పదహారు ఆజ్యహోమములనుచేసి, వాటి త్యాగములను చెప్పవలెను.

ప్రధానమైన ఈహోమములు పూర్తిఅగునంతవరకు దక్షిణవధువుగా ఉండి, జయాదిహోమములనుండి, ఉత్తరవధువుగాఉండి, మిగిలినక్రియ అంత యూ పూర్తిచేయవలెను.

సూ॥ ప్రాఘ్యోమాత్స బ్రహ్మాణం ప్రదక్షిణ మగ్నింకృత్వా యథాస్థాన ముప విశ్యాన్వారబ్ధాయాముత్తర ఆహుతీర్జుహోతి ॥ సోమాయ జనివిద ఇత్యేతై ర్మన్త్రైష్షోడశాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ చతుర్గృహీతం గృహీత్వా ॥

ఏకం । ద్వే । త్రీణి । చత్వారి । (పంచ) ॥

౧. సోమాయ జనివిదేస్వాహా ॥ సోమాయజనివిదఇదంనమమ ॥

౨. గన్ధర్వాయ జనివిదేస్వాహా ॥ గన్ధర్వాయజనివిదఇదంనమమ॥

౩. అగ్నయే జనివిదే స్వాహా ॥ అగ్నయేజనివిదఇదంనమమ ॥

౪. కన్యలా పితృభ్యో యతీపతి లోకమవ దీక్షామదాస్థ స్వాహా॥

వధ్వైసూర్యాయాఇదంనమమ ॥

౫. ప్రేతోముఞ్చాతి నాముతస్సుబద్ధా మముతస్కరత్ ।
యథేయమిన్ద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రా సుభగాఽసతి స్వాహా ॥
ఇన్ద్రాయమీఢుషఇదంనమమ ॥
౬. ఇమాన్త్వ మిన్ద్రమీఢ్వ స్సుపుత్రాగ్ం సుభగాంకృణు ।
దశాస్యాంపుత్రా నాధేహి పతిమేకాదశం కృధిస్వాహా ॥
ఇన్ద్రాయమీఢుషఇదంనమమ ॥
౭. అగ్నిరైతుప్రథమో దేవతానాగ్ంసోఽస్యై ప్రజాంముఞ్చతు మృత్యు
పాశాత్ । తదయగ్ంరాజా వరుణో ఽనుమన్యతాం యథేయగ్గ్స్త్రీ
పౌత్ర మఘంనరోదా త్స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదంనమమ ॥
౮. ఇమామగ్ని స్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘ
మాయుః । అశూన్యోపస్థా జీవతామస్తు మాతాపౌత్ర మానన్దమభి
ప్రబుధ్యతా మియగ్గ్స్వాహా ॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదంనమమ ॥
౯. మాతేగృహే నిశిఘోష ఉత్థాదన్యత్ర త్వద్రుదత్యస్సంవిశన్తు ।మాత్వం
వికేశ్యురఆవధిష్ఠాజీవపత్నీ పతిలోకే విరాజపశ్యన్తీ ప్రజాగ్ం సుమనస్య
మానాగ్స్వాహా ॥ వధ్వైసూర్యాయాఇదంనమమ ॥
౧౦. ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినౌచ స్తనం ధయన్తగ్ం
సవితాఽభిరక్షతు । ఆవాససః పరిధానా ద్బృహస్పతి ర్విశ్వేదేవా
అభిరక్షన్తు పశ్చాత్స్వాహా॥
ద్యువాయ్వశ్విసవితృబృహస్పతివిశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదంనమమ॥

౧౧. అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పాప్మాన ముతవాఽఘమ్ । శీర్ష్ణస్రజ మివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతి ముఞ్చామి పాశగ్గ్‌స్వాహా ॥

వధ్వైసూర్యాయాఇదంనమమ ॥

౧౨. ఇమంమే వరుణ శ్రుధీహవమద్యాచ మృడయ ।త్వామ వస్యురాచకే స్వాహా ॥ వరుణాయేదంనమమ ॥

౧౩. తత్త్వాయామిబ్రహ్మణా వన్దమానస్తదాశాస్తే యజమానోహవిర్భిః । అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ంం సమానఆయుః ప్రమోషీ స్వాహా॥ వరుణాయేదంనమమ॥

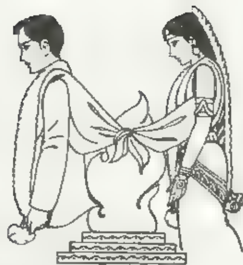
౧౪. త్వన్నోఅగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోవయాసిసీష్ఠాః యజిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశుచానోవిశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా॥

అగ్నివరుణాభ్యామిదంనమమ ॥

౧౫. సత్వన్నో అగ్నే వమోభవోతీ నేదిష్ఠోఅస్యాఉషసో వ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనో వరుణగ్ంరరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవోనఏధి స్వాహా॥

అగ్నీవరుణాభ్యామిదంనమమ ॥

౧౬. త్వమగ్నే అయాఽస్యయాసన్మనసాహితః । అయాసన్ హవ్యమూహి షే ఽయానోధేహిభేషజగ్గ్ స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయ ఇదంనమమ॥

లాజహోమః

తరువాత వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పిఅగ్నికి ఉత్తరమునఉన్నసన్నికల్లు రాయిని వధువుకుడికాలితోత్రొక్కించవలెను.

సూ॥ అథైనా ముత్తారేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాశ్మాన మాస్థాపయత్యాతిష్ఠేతి॥

ఆతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్గ్ స్థిరాభవ।

అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః ॥

వరుడు వధువుతనఎడమప్రక్కన కూర్చొన్నపిమ్మట, వధువుదోసిలియందు ఆజ్యమును అభిఘరించి, రెండుమార్లుపేలాలనుఉంచి, మరలఆజ్యమును అభిఘ రించవలెను. వధువుసోదరుడు వధువుదోసిలిలో పేలాలనుఉంచవలెనని కొందరి మతము. ఇదియేఆచారములోఉన్నది.

ఈ హెూమమునకూడా పంచార్షేయులుమూడుమార్లుపేలాలు ఉంచవలె ను. వరుడుక్రిందిమంత్రమునుచెప్పి, వధువుదోసిలిలోనిపేలాలు ఆమెఎడమప్రక్కగా అగ్నియందుపడునట్లు హెూమము చేయించవలెను.

సూ॥ అథాస్యాఞ్జలావుపస్తీర్య। ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయతి। తస్యాస్సోదర్యో లాజానా వపతీత్యేకే జుహెూతీయంనారీతి ॥ (త్రిర్జమదగ్నీనామ్ ॥)

1) ఇయం నార్యుపబ్రూతే కుల్పాన్యా వపన్తికా।

దీర్ఘాయురస్తు మేపతిర్జీవాతు శరదశ్శతగ్గ్ స్వాహా॥

(వధ్వంజలి వామపార్శ్వేన జుహెూతి) వధ్వాఇదంనమమ॥

వరుడు క్రిందిమూడుమంత్రములు చెప్పుచుండగా, వధువుఅగ్నికి ప్రదక్షిణముచేసి పూర్వమువలేరాతినిత్రొక్కి యథాప్రకారముకూర్చుండవలెను.

సూ॥ ఉత్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వా ।
అశ్మానమాస్థాపయతి యథా పురస్తాత్ ॥

౧. తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్సూర్యాం వహతునా సహ ।
పునఃపతిభ్యో జాయాన్దా అగ్నే ప్రజయాసహ ॥

౨. పునఃపత్నీ మగ్నిరదా దాయుషా సహవర్చసా।
దీర్ఘాయురస్యాయః పతిస్సఏతు శరదశ్శతమ్ ॥

౩. విశ్వా ఉతత్వయా వయంధారా ఉదన్యాఇవ ।
అతిగాహే మహిద్విషః ॥
ఆతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవత్వగ్గ్ స్థిరాభవ ।
అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః ॥

సూ॥ హోమశ్చోత్తరయా పునఃపరిక్రమణ మాస్థాపనమ్॥
అస్యాఞ్జలా వుపస్తీర్య ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయతి॥

క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి పేలాలనుపూర్వమువలెనేగ్రహించి, లాజహోమమున్నూ, మునుపటివలెనే ప్రదక్షిణమున్నూ, రాతిని త్రొక్కుటయున్ను చేయవలెను.

2) అర్యమణ్ణంను దేవంకన్యా అగ్ని మయక్షత।సఇమాం దేవో అధ్వరః
ప్రేతో ముఞ్చాతి నాముత స్సుబద్ధా మముత స్కరథ్స్వాహా॥
అర్యమ్ణఇదంనమమ ॥

౧. తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్సూర్యాం వహతునా సహ ।

పునఃపతిభ్యో జాయాన్దా అగ్నే ప్రజయాసహ ॥

౨. పునఃపత్నీ మగ్నిరదా దాయుషా సహవర్చసా।

దీర్ఘాయురస్యాయః పతిస్సఏతు శరదశ్శతమ్ ॥

౩. విశ్వా ఉతత్వయా వయంధారా ఉదన్యాఇవ ।

అతిగాహే మహిద్విషః ॥

ఆతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్గ్ స్థిరాభవ ।

అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః ॥

క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి పేలాలనుపూర్వమువలెనేగ్రహించి లాజహోమ మునూ, మునుపటివలెనే ప్రదక్షిణమూచేసి వరునికి ఎడమప్రక్కన కూర్చొనవలెను.

సూ॥ హోమశ్చోత్తరయా పునః పరిక్రమణమ్॥

సూ॥ వధ్వఞ్జలావుపస్తీర్య ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయతి॥

3) త్వమర్యమా భవసి యత్కనీనాం నామస్వధా వధ్వర్యం బిభర్షి ।

అఞ్జన్తి వృక్షగ్ం సుధితం నగోభి ర్యద్దమ్పతీ సమనసా కృణోషిస్వాహా॥

అర్యమ్ణఇదంనమమ ॥

౧. తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్సూర్యాం వహతునా సహ ।

పునఃపతిభ్యో జాయాన్దా అగ్నే ప్రజయాసహ ॥

౨. పునఃపత్నీ మగ్నిరదా దాయుషా సహవర్చసా।

దీర్ఘాయురస్యాయః పతిస్సఏతు శరదశ్శతమ్ ॥

3. విశ్వా ఉతత్వయా వయంధారా ఉదన్యాఇవ ।

అతిగాహే మహిద్విషః ॥

లాజకట్నముగా వరుడు తనబావమరిదికి నూతనవస్త్రములను ఈయవలెను.

పిమ్మట వరుడు ఇధ్మ సన్నహనము మొదలుకొని అహంభో అభివాదయే వరకును తంత్రముఅంతయూచేసి పిదప ఆచమనముచేయవలెను.

సూ॥ ఇధ్మసన్నహనం జయాదిప్రతిపద్యతే......అభివాదనాన్తంకృత్వా ॥

ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సృగ్ ..... అభివాదయే ॥ ఆచమ్య ॥

వరుడు క్రిందిరెండుమంత్రములుచెప్పి, ఇదివరలో వధువుమొలకు కట్టిన దర్భత్రాడు ముడినివిప్పవలెను.

సూ॥ ఉత్తరాభ్యాం యోక్త్రం విముచ్యతి ॥

౧. ప్రత్వాముఞ్చామి వరుణస్య పాశాద్యేనత్వా ఽబధ్నా త్సవితా సుకేతః ।

ధాతుశ్చయోనౌ సుకృతస్యలోకే స్యోనంతే సహపత్యా కరోమి॥

౨. ఇమంవిష్యామి వరుణస్యపాశం యమ బధ్నీత సవితా సుశేవః ।

ధాతుశ్చయోనౌ సుకృతస్య లోకేఽరిష్టాన్త్వా సహపత్యా కృణోమి॥

ప్రయాణ తంత్రమున్ను, యదృదాది హోమాదులున్ను, వధూ ప్రవేశము న్ను ప్రస్తుతము ఆచారమందులేదు కావున వ్రాయుటలేదు.

– ప్రధాన హోమముల చిట్ట –

సోమాయ గన్ధర్వా యాగ్నయే కన్యలాపితృభ్యః ప్రేతోముఞ్చా తీమాన్త్వ మగ్నిర్రై త్విమాఞ్సుగ్ని ర్మాతేగృహే ద్యౌస్తేపృష్ఠ మప్రజస్తా మిమమ్మే వరుణ తత్త్వాయామి,త న్నోఽగ్నే సత్వన్నోఽగ్నే త్వమగ్నే ఇతి షోడశ ॥౧౬॥

94402 383333

ప్రవేశ హోమమ్

వధువుతోసహావరుడు గృహప్రవేశహోమముకై సంకల్పించి, ఉత్తరవరుడై భూర్భువస్సువరోంమొదలు సోమాయేదంవరకుచేసి వధువుతనను తాకుచుండగా క్రింది పదమూడుమంత్రములుచెప్పుచూ, ప్రతీమంత్రముకూ నాలుగుమార్లు స్రువముతో స్రుక్కునందు ఆజ్యమునుగ్రహించుచూ, హోమములుచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య....శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం అనయా నవోఢయా వధ్వాసహ వివాహ గృహప్రవేశహోమం కరిష్యే॥ ఉత్తరోవరః॥

సూ॥ అగ్నేరుప సమాధానాద్యాజ్యభాగాన్తే ఽన్వారబ్ధాయా ముత్తర ఆహుతీర్జుహోత్వా॥ ఆగన్గోష్ఠమితి త్రయోదశా జ్యాహుతీర్జుహోత్వా॥

ఏకం । ద్వే । త్రీణి । చత్వారి । (పంచ)॥

౧. ఆగన్గోష్ఠం మహిషీ గోభిరశ్వైరాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్ ।
బహ్వీం ప్రజాంజనయన్తీ సురత్నే మమగ్నిగ్ం శతహిమా స్సపర్యా
థ్స్వాహా॥ అగ్నయఇదంనమమ॥

౨. అయమగ్ని ర్గృహపతి స్సుసగ్ం సత్పుష్టి వర్ధనః । యథాభగ స్యాభ్యాం
దధద్రయిం పుష్టిమథో ప్రజాగ్స్వాహా॥

అగ్నయేగృహపతఇదంనమమ॥

3. ప్రజాయా ఆభ్యాం ప్రజాపత ఇన్ద్రాగ్నీ శర్మయచ్ఛతమ్ । యథైనయోర్న

ప్రమీయాతా ఉభయోర్జీవతోః ప్రజాస్స్వాహా ॥

ఇన్ద్రాగ్నిభ్యామిదంనమమ ॥

౪. తేనభూతేన హవిషా ఽయ మాప్యాయతాం పునః । జాయాంయా మస్మై ఆవాక్షుస్తాగ్ం రసేనాభివర్ధతాగ్ం స్వాహా ॥

ఇన్ద్రాగ్నిభ్యామిదంనమమ ॥

౫. అభివర్ధతాం పయసాఽభి రాష్ట్రేణ వర్ధతామ్ । రయ్యా సహస్ర పోషసేమౌస్తా మనపేక్షితౌ స్వాహా॥ ఇన్ద్రాగ్నిభ్యామిదంనమమ॥

౬. ఇహైవస్తం మావియోష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్। మహ్యాఇన్ద్ర స్వస్తయే స్వాహా॥ ఇన్ద్రాయేదంనమమ॥

౭. ధ్రువైధిపోష్యా మయిమహ్యంత్వా ఽదాద్బృహస్పతిః। మయాపత్యా ప్రజావతీ సంజీవశరద శ్శతగ్ంస్వాహా ॥ బృహస్పతఇదంనమమ॥

౮. త్వష్టాజాయా మజనయ త్త్వష్టాఽస్యైత్వాంపతిమ్। త్వష్టా సహస్రమా యూగ్ంషి దీర్ఘమాయుః కృణోతువాగ్ం స్వాహా ॥ త్వష్ట్ర ఇదంనమమ॥

౯. ఇమంమే వరుణ శ్రుధీహవమద్యాచ మృడయ।త్వామ వస్యురాచకే స్వాహా ॥ వరుణాయేదంనమమ ॥

౧౦. తత్వాయామి బ్రహ్మణా వన్దమానస్తదాశాస్తే యజమానోహవిర్భిః అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ం సమానఆయుః ప్రమోషీ స్స్వాహా॥ వరుణాయేదంనమమ॥

౧౧. త్వన్నోఅగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోవయాసిసీష్ఠాః యజిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశుచానోవిశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా॥

అగ్నీవరుణాభ్యామిదంనమమ ॥

౧౨. సత్వన్నో అగ్నే వమోభవోతీ నేదిష్ఠోఅస్యా ఉషసోవ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనో వరుణగ్ంరరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవోనఏధి స్వాహా॥

అగ్నీ వరుణాభ్యామిదంనమమ ॥

౧౩. త్వమగ్నే అయాఽస్యయాస న్మనసాహితః। అయాసన్ హవ్యమూహిషేఽయానోధేహి భేషజగ్గ్ స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయఇదంనమమ॥

పిమ్మట వరుడు వధువునుతనఎడమవైపునకూర్చుండచేసి, ఇధ్మ సన్నహనమునుండి అభివాదనాంతమువరకుచేసి ఆచమనముచేయవలెను.

సూ॥ ఇధ్మసన్నహనం జయాది ప్రతిపద్యతే అభివాదనాన్తం కృత్వా ॥

ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భి ......అహంభోఅభివాదయే ॥ ఆచమ్య ॥

పిమ్మట వరుడు క్రింది మంత్రముచెప్పి ఇదివరకే పరచియుంచిన ఎద్దు చర్మముపై ఉత్తరవరుడుగా వధూవరులుఇరువురూ కూర్చుండవలెను.

(ఎద్దుచర్మము వాడుట ఆచారములేదు. చాపపైననే కూర్చొనుచున్నారు.)

సూ ॥ ఉత్తరయాచర్మణ్యు పవిశత ఉత్తరోవరః ॥

ఇహగావః ప్రజాయధ్వ మిహాశ్వా ఇహపూరుషాః।

ఇహోసహస్ర దక్షిణో రాయస్పోషో నిషీదతు ॥

పిమ్మట పురుషసంతానమునుమాత్రమేకని పిల్లలందరూక్షేమముగాఉన్న ఒకఇల్లాలి కుమారుని వరుడుక్రింది మంత్రముచెప్పి వధువుతొడమీద కూర్చుండ బెట్టవలెను.

సూ॥ అథాస్యాః పుగ్గ్స్వోర్జీవ పుత్రాయాః పుత్రమఙ్క ఉత్తరయోపవేశ్య ॥

సోమేనాదిత్యా బలినస్సోమేన పృథివీదృఢా।

అథో నక్షత్రాణామేషా ముపస్థే సోమ ఆధితః ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, ఆపిల్లవానికి ఫలప్రదానము ఈయవలెను.

సూ ॥ తస్మైఫలాన్యుత్తరేణ యజుషా ప్రదాయ ॥

ప్రస్వస్థః ప్రేయం ప్రజయా భువనే సోచేష్ట ॥

పిమ్మట క్రిందిరెండుమంత్రములు వరుడుజపించవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేజపిత్వా ॥

ఇహప్రియం ప్రజయాతే సమృధ్యతా మస్మిన్ గృహేగార్హపత్యాయ జాగృహి। ఏనాపత్యా తన్వగ్ంసగ్ం సృజస్వాథా జీవ్రీవిదథ మావదాసి ॥

సుమఙ్గలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేత పశ్యత।

సౌభాగ్యమస్మై దత్వాయా థాస్తం విపరేతన ॥

పిమ్మట నక్షత్రదర్శనముఅగునంతవరకు వధూవరులుఇరువురూ మౌనముగాఉండి నక్షత్రదర్శనమైనపిమ్మట, తూర్పునకుగాని ఉత్తరమునకుగాని బయలుదేరి మొదటిమంత్రముచే వరుడు ధ్రువుని, రెండవమంత్రముచే వధువు అరుంధతిని దర్శించవలెను.

సూ॥ వాచం యచ్ఛత్యా నక్షతేభ్యః ॥ ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరాభ్యాం యథాలిఙ్గం ధ్రువ మరున్ధతీంచ దర్శయతి॥

* ధ్రువదర్శనమ్ *

ధ్రువక్షితి ర్ధ్రువయోని ర్ధ్రువమసి ధ్రువత స్థితమ్ ।

త్వంనక్షత్రాణాం మేధ్యసి సమాపాహి పృతన్యతః॥

ఇతివరం ధ్రువందర్శయతి ॥

* అరున్ధతీ దర్శనమ్ *

సప్తఋషయః ప్రథమాం కృత్తికానా మరున్ధతీం యద్ధ్రువతాగ్ం హనిన్యుః। షట్కృత్తికా ముఖ్యయోగం వహన్తీ యమస్మాకమేధ త్వష్టమీ ॥

ఇతివధూం అరున్ధతీంచదర్శయతి ॥

అర్ఘ్యప్రదానమ్

వధూవరులుఇరువురూ అక్షతోదకములను తమ ఇరువురి దోసిలియందు పట్టుకొని, ఉత్తరదిక్కునకుతిరిగి సప్తఋషులకునూ, అరుంధతికినీ సప్తర్షిమండలమును చూచుచూ క్రిందిశ్లోకములను అనుసరించి అర్ఘ్యములు విడువవలెను.

శ్లో॥ కశ్యపోఽ త్రి ర్భరద్వాజో విశ్వామిత్రోఽ థ గౌతమః ।
వశిష్ఠో జమదగ్నిశ్చ సప్తైతే ఋషయ స్తథా ॥

పత్నీసహిత సప్తఋషిభ్యోనమః ఇదమర్ఘ్యంసమర్పయామి ॥

శ్లో॥ అరున్ధతి మహాదేవి వసిష్ఠ ప్రియభామినీ ।
దంపత్యో రక్షణార్థాయ ఇదమర్ఘ్యం దదామ్యహమ్ ॥

అరున్ధతీదేవ్యైనమః ఇదమర్ఘ్యంసమర్పయామి ॥

ప్రవేశహోమముల చిట్టా

ఆగన్గోష్ఠ మయమగ్నిః ప్రజాయా స్తేనభూతేనా భివర్ధతా మిహైవస్తం ధ్రువైధిపోష్యా త్వష్టాజాయా మిమంమేవరుణతత్వాయామి త్వన్నోఅగ్నే సత్వన్నో అగ్నే త్వమగ్నే ఇతి త్రయోదశ ॥౧౩॥

స్థాలీపాకమ్

వధువుతోసహా వరుడుకూర్చుండి, ప్రాణాయామముచేసి, స్థాలీపాకము నకు సంకల్పించి, వధువును తనకుడివైపున కూర్చుండచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య....శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఏనాం వధూం ఆగ్నే యేన స్థాలీపాకేన యాజయిష్యే ॥

తరువాత వధువుచేత స్థాలీపాకము చేయించవలెను. స్థాలీపాకము అనగా నూతన వధువుచే మొదటిసారిగా అన్నము వండించి, దానిని దేవతలకు హోమము చేయుట. నూతనవధువుచే వంటచేయించుటకు ధాన్యముదంపించి, దానిని చెరిగించి, కొత్తగిన్నెలో ఆబియ్యమునుపోసి కడిగించగా, వరుడు హోమాగ్నియందు అన్నమువండవలెను.

వండినఅన్నమును అగ్నికితూర్పునగాని, ఉత్తరమునగాని సౌకర్యమైన చోటదింపి, ఆజ్యమునుఅభిఘరించవలెను.

సూ॥ అథైనా మాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన యాజయతి । పత్న్యవహన్తి చరుగ్గ్ శ్రపయిత్వా ఽ భిఘార్య ప్రాచీన ముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య॥

పిమ్మటవరుడు భూర్భువస్సువరోంనుండి సోమాయేదంనమమవరకు అగ్నిముఖముచేసి, భార్యతననుతాకుచుండగా హవిస్సు హోమము చేయవలెను.

సూ॥ అగ్నేరుప సమాధానా ద్యాజ్య భాగాన్తే ఉ న్వారబ్ధాయాగ్ స్థాలీపాకా జ్జుహోతి ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ..... **సోమాయేదంనమమ** ॥

వరుడు స్రువముతో స్రుక్కుయందు ఆజ్యమునుఅభిఘరించి, గిన్నెమధ్య లోనిఅన్నమును రెండుమార్లుస్రుక్కుయందుఉంచి, పిమ్మట స్రువముతోరెండుమార్లు ఆజ్యమునుఅభిఘరించి, క్రిందిహోమముచేసి, త్యాగముచెప్పవలెను.

హోమముచేయునిమిత్తము అన్నముగ్రహించునపుడు పంచార్షేయులు మొదటిరెండుమార్లు అన్నమును గిన్నెమధ్యభాగమునుండి గ్రహించి ,మూడవ మారుమాత్రము గిన్నెలోపడమరనుంచి, అన్నమునుగ్రహించవలెను.

సూ॥ దర్వ్యాముపస్తీర్య । చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయ । అభిఘార్య ॥

అగ్నయే స్వాహా ॥ **అగ్నయఇదంనమమ** ॥

మరల వరుడుస్రువముతో స్రుక్కుయందుఆజ్యమునుఅభిఘరించి, గిన్నె లోని అన్నములోఉత్తరమునుండి ఒకమారుఅన్నముతీసి, స్రుక్కుయందుఉంచి, రెండుమార్లు ఆజ్యమునుఅభిఘరించి, క్రిందిమంత్రముచెప్పి, హోమముచేసి, పిమ్మట త్యాగముచెప్పవలెను. పంచార్షేయులు అన్నముగ్రహించుట, అభిఘారము చేయుట రెండుమార్లు చేయవలెను.

పునః దర్వ్యాముపస్తీర్య ఉత్తరార్ధాత్సకృ ద్స్విష్టకృతే వదాయ । ద్విరభిఘార్య ॥

అగ్నయేస్విష్ట కృతేస్వాహా ॥ **అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ** ॥

వరుడు ఇధ్మరజ్జువునువిప్పి, ఉదకముతోతుడిచి, అగ్నియందుఉంచి,ఉద కముముట్టుకొనవలెను. స్రుక్స్రువములకుఅంటుకొన్న అన్నశేషమును పాత్రాసాద నచేసినదర్భలచేసమంత్రకముగాముట్టించి, ఆదర్భలనుఅగ్నియందువేయవలెను.

ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భిస్సగ్గ్ ....**రుద్రాయతన్తిచరాయేదంనమమ**॥

అపఉపస్పృశ్య । లేపయోః ప్రస్తర్వస్తూష్ణీం బర్హిరజ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥

ఇక్కడ జయాదులు చెప్పనక్కరలేదు.

వరుడు క్రిందివాక్యములుపలుకుచూ స్రుక్కుచేత పరిధులను మూడుమార్లు తుడువవలెను.

సూ॥ దర్భ్యాపరిధీ ననక్తి । దర్భ్యాపరిధీ ననక్తి । దర్భ్యాపరిధీ ననక్తి ॥

పిమ్మట వరుడు పాత్రాసాదనచేసిన దర్భలయొక్క కొసలను కుడిచేతితో పట్టుకొని, ఎడమచేతిలోగల స్రుక్కునందు నొక్కి సప్రదక్షిణముగా తుడవవలెను.

సూ॥ పాత్రప్రయుక్త దర్భాగ్రాణి దర్భ్యామభ్యజ్య ॥

పిమ్మట వరుడు స్రువమును ఎడమచేతితో ఎత్తిపట్టుకొని, పాత్రాసాదన దర్భలను మధ్యకుమడిచి స్రువముయొక్కబిలములో తుడిచి, పిమ్మట స్రువమును బోర్లించి, కుడిచేయి క్రిందకు ఉంచి, పాత్రాసాదనమొదళ్ళతో నొక్కితుడవవలెను. ఇట్లుమూడుసార్లుచేయవలెను.

స్రువేమధ్యమూలేఅనక్తి ॥ మూలాజ్ఞనేదక్షిణంపాణిమధఃకుర్యాత్ । ఏవంత్రిః॥

స్రుక్స్రువములనుతుడిచిన దర్భలలో కొన్నిదర్భలను వరుడుజ్ఞాపకముగా వేరేఉంచి, మిగిలినదర్భలను తనరెండుచేతులతో తూర్పునకుకొసలుండునట్లు స్రుక్కుయందుఉంచి, ఇదివరలోహోమముచేసిన దేవతలనుఉద్దేశించి క్రిందిత్యాగ ములు ఒక్కొక్కటీపలుకుచూ ఒక్కొక్కదర్భను అగ్నియందువేయవలెను.

సూ॥ కిఞ్చిత్తృణ మపాదాయ ప్రజ్ఞాతం నిధాయ । పాణిభ్యాం దర్భ్యాం ప్రతిష్ఠాప్య । హుత దేవతా ఉద్దిస్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥

ప్రజాపతయఇదంనమమ। ఇన్ద్రాయేదంనమమ । అగ్నయఇదం నమమ। సోమాయేదంనమమ। అగ్నయేస్విష్టకృతఇదంనమమ ॥

వరుడు ఇదివరలో జ్ఞాపకముగా దాచిన దర్భలను దోసిటితో మూడుసార్లు గెంటి ఆదర్భలను అగ్నిలో వేయవలెను. వరుడు తన కుడిచేతి చూపుడువ్రేలును అగ్నికి చూపించుచూ **ఏతత్**అని మూడుమార్లుఅనవలెను. పిమ్మట రెండుచేతులతో అగ్నిని అభిమంత్రించి, భూమిని ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ అఞ్జలినా త్రిరుద్రుత్య తృణంప్రహరతి । త్రిరఙ్గుళ్యా న్నిర్దిశ్య ॥

ఏతత్ ॥

ఏతత్ ॥

ఏతత్ ॥

ఏతత్, ఏతత్, ఏతత్ । అగ్నిమభిమన్త్ర్య । భూమిముప స్పృశేత్॥

వరుడుముందుగా అగ్నికిపడమటఉన్నపరిధిని అగ్నియందుపడవేసి, పిమ్మటదక్షిణ, ఉత్తరపరిధులను ఒక్కసారిగాపడవేయనిశ్చయించినవాడై ఆపరిధులయొక్క కొసలనునిప్పులయందుగ్రుచ్చి పరిధులనుఅభిమంత్రణచేయవలెను.

సూ॥ మధ్యమపరిధిం ప్రహృత్య। యుగపదితరౌ ప్రహరన్న్ ।
ఉత్తరార్ధస్యాగ్ర మఙ్గారేషూపోహతి । పరిధీనభిమన్త్ర్య ॥

పిమ్మట వరుడు తూర్పునఉంచిన ఆఘారసమిధలను అగ్నిలోవేయవలెను.

సూ॥ ఆఘార సమిధౌ ప్రహరతి ॥

వరుడు స్రుక్కుయందు స్రువముతోఆజ్యమును ఒక్కమారుగ్రహించి, స్రుక్కుబిలమునందు స్రువమునుబోర్లించి, ఏకధారగాసంస్రావహోమముచేసి, క్రిందిత్యాగముపలుకవలెను.

సూ॥ దర్వ్యామితర దర్వ్యగ్రమవదాయ సగ్గ్ స్రావేణాఽభి జుహోతి ॥
వసుభ్యోరుద్రేభ్యఆదిత్యేభ్యస్సగ్గ్స్రావభాగేభ్యఇదంనమమ ॥

పిమ్మట వరుడుఅనాజ్ఞాతాదిహోమములుచేసి, ఉత్తరపరిషేచనము, పూర్ణపాత్రవిసర్జనముచేయవలెను. తరువాతనేతితోతడిపినహవిశ్శేషమును బ్రాహ్మణునకు భోజనముగాపెట్టవలెను.

సూ॥ అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణేత్యాది సిద్ధముత్తరపరిషేచనం తతఃప్రణీతా విమోకోపితేనసర్పిష్మతా బ్రాహ్మణంభోజయేత్ ॥ అస్మిన్ప్రకృతే.... అభివాదయే॥

వరుడు తనకు పూజ్యులైనవారికి ఎద్దును ఈయవలెను.

సూ॥ యోస్యాపచితస్తస్మా ఋషభందదాతి ॥ <u>ఆగ్నేయస్థాలీపాకం సమాప్తమ్</u>

పౌర్ణమాస్య స్థాలీపాకమ్

ఆగ్నేయస్థాలీపాకమైన తరువాత నాలుగుఔపాసనహోమములకు పూర్వము పౌర్ణమాస్యవచ్చినచో ఆపౌర్ణమాస్యరోజునే స్థాలీపాకముప్రారంభము.

సూ॥ ఆగ్నేయస్థాలీ పాకాదూర్ధ్వం యత్పర్వాగచ్ఛతి తస్మిన్నుపక్రమః ॥

పౌర్ణమాస్యయందు అనగా శుద్ధపాడ్యమినుండి పదునైదవరోజున ప్రాతరౌపాసనానంతరము ఆచమనముమొదలుసంకల్పమంతయుచేసి పౌర్ణమాస్యకు సంబంధించిచేయదగిన అగ్నిదేవతాకమైనస్థాలీపాకమును రేపుఉదయమునచేయుచున్నాను, అనిసంకల్పముచేయవలెను.

పౌర్ణిమాస్యామేవ పంచదస్యా ప్రాతఃకాలే । కృత ప్రాణాయామః దేశకాలౌ సంకీర్త్య। పౌర్ణమాసే నాగ్నేయేనస్థాలీపాకేన శ్వోయాజయిష్యే। ఇతి సంకల్ప్య ॥

తంత్రముఅంతయు స్థాలీపాకములోవలెనేచేయవలెను. వృషభదానము చేయనక్కరలేదు. పూర్ణపాత్రయేదక్షిణయని కొందరిమతము.

సర్వమాగ్నేయ స్థాలీపాకవత్ ॥ వృషభదానం నాస్తి। పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే॥

నాన్దీబ్రాహ్మణ సమారాధనమ్

కన్యాదాత ఆచమనముచేసి, నాందీబ్రాహ్మణ సమారాధనకు సంకల్పించి బ్రాహ్మణులను గంధాదులచేపూజించి, దక్షిణా,వస్త్రములను సమర్పించి, భోజన కాలమందు హస్తోదకమును ఇవ్వవలెను. పిమ్మటఅక్షతోదకములను హరివేణము నందు విడువవలెను.

కన్యాదాతా ప్రాణానాయమ్య....శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమార్యాః పాణిగ్రహణాఙ్గత్వేన నాన్దీశోభనదేవతా బ్రాహ్మణ సమారాధనం కరిష్యే॥ నాన్దీశోభన దేవతాస్స్వరూపాబ్రాహ్మణాః యథాభాగశః అమీవో గన్ధాః। సుగన్ధాః॥ అలఙ్కారార్థాఇమే అక్షతాః। సన్త్వక్షతాః॥ సకలారాధనై శ్శోభనమస్తు॥ నాన్దీశోభన దేవతాస్స్వరూపా బ్రాహ్మణాః అమృతమస్తు॥ నాన్దీశోభనదేవతా స్సుప్రీతా స్సుప్రసన్నా వరదాభవన్తు॥

గన్ధర్వ స్థాపనమ్

వరుడుఆచమనముచేసి గంధర్వస్థాపనకైసంకల్పించి, పిమ్మటఒకదండ మునకు వస్త్రముగాని, సూత్రముగానికట్టి ప్రాణప్రతిష్ఠచేసి, గంధాదులచేఅలంక రించి, షోడశోపచారములచే పూజించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య....శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం స్థాలీపాకాదూర్ధ్వం గన్ధర్వస్థాపనం కరిష్యే॥

సూ॥ స్థాలీపాకాదూర్ధ్వం గన్ధర్వస్థాపనం తయోశ్శయ్యా మన్తరేణ దణ్డో గన్ధలిప్తో వాససా సూత్రేణవా పరివీతస్తిష్ఠతి॥

విశ్వావసుగన్ధర్వరాజాయనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥

వధూవరులు క్రిందిశ్లోకమునుచెప్పి పైదండమును దంపతులనడుమ ఉంచుకొని మూడుఅహోరాత్రములు అగ్నితోపాటు పూజించుచుండవలెను.

శ్లో॥ విశ్వావసో ఽత్ర గన్ధర్వ దణ్డే రాత్రిత్రయం వసన్న్ ।
అవయోః ప్రీతి ముత్పాద్య రక్షమాం శుభలక్షణ ॥
గన్ధర్వ స్థాపనముహూర్త స్సుముహూర్తో ఽస్తు ॥

స్థాలీపాకముమొదలు మూడుపగళ్ళు, మూడురాత్రులు నూతనదంపతులు అధశ్శయనమును, బ్రహ్మచర్యమును, ఉప్పు,కారములేనిభోజనము చేయుచుండవలెను.

సూ॥ యదహర్భార్యామావహతే త్రిరాత్రముభయోరధశ్శయ్యా బ్రహ్మచర్యం క్షారలవణవర్జనంచ ॥

ఔపాసనమ్

స్థాలీపాకానంతరము తొమ్మిదిఘడియలకులోపల వరుడుసాయమౌపాసనము ప్రారంభించి, అక్కడనుండిప్రతిరోజూరెండుపూటలా,చేతితోఈఔపాసనాహుతులను బియ్యముతోగాని, యవలతోగానిచేయుచుండవలెను.

సూ॥ సాయం ప్రాతరత ఊర్ధ్వగ్ం హస్తేనైతే ఆహుతీ స్తండులై ర్యవైర్వా జుహుయాత్ ॥

స్థాలీపాకములోవలెనే మొదటి హోమము అగ్నిదేవతగా అగ్నికిమధ్యనూ, రెండవహోమము స్విష్టకృత్తుగా అగ్నిలోఈశాన్యముననూ చేయవలెను. ప్రాతఃకాలమున మాత్రము అగ్నయేస్వాహాకు బదులుగా మొదటిహోమము సూర్యాయస్వాహా॥అనిచేయవలెను.

సూ॥ స్థాలీపాకవ ద్దైవతమ్ ॥ సౌరీ పూర్వాహుతిః ప్రాతరిత్యేకే॥

పూర్వోత్తర పరిషేచనములు స్థాలీపాకములోవలెనే చేయవలెను.

సూ॥ ఉభయతః పరిషేచనం యథాపురస్తాత్॥

<u>సంకల్పః</u>

వరుడు ఔపాసనకుసంకల్పముచేసి అక్షతోదకములను వధువుదోసిలిలో విడువగా, వాటినిఆమె హరివేణమునందు విడువవలెను.

సూ ॥ ఔపాసనమారప్స్యే। తేనయావజ్జీవం హోష్యామి ॥ ఇత్యుభయో స్సంకల్పః ॥

ప్రాణానాయమ్య....శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం సాయమౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి ॥

పిమ్మట వరుడు **భూర్భువస్సువరోం**నుండి **దేవసవితఃప్రసువ**అనువరకు చేయవలెను.

భూర్భువస్సువరోమిత్యాది పూర్వపరిషేచనాన్తం కృత్వా॥

ఓం భూర్భువస్సువరోం .... దేవసవితః ప్రసువ ॥

వరుడు కుడిచేతితో కడుగుడుబియ్యమునుతీసి, ఎడమచేతిలోపోసుకొని, ఆబియ్యముపై ఆజ్యమునుఅభిఘరించి, అందుసగభాగము కుడిచేతిలో వేసుకొని, క్రిందిమంత్రముచెప్పిఅగ్నికిమధ్యన హోమముచేసి, త్యాగము చెప్పవలెను.

సూ॥ హస్తే తండులానాదాయ । అభిఘార్య । ద్వేధా విభజ్య ॥

౧. అగ్నయే స్వాహా ॥ **అగ్నయఇదంనమమ** ॥

పిమ్మటవరుడు తనఎడమచేతిలోమిగిలినబియ్యమును, కుడిచేతిలో వేసుకొని, క్రిందిమంత్రముచెప్పిఅగ్నియందుఈశాన్యభాగమునహోమముచేయవలెను.

౨. అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతఇదంనమమ ॥

ఆహుతి సంసర్గలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతిహోమం కరిష్యే॥

పిమ్మట వరుడు ఒకసమిధను ఆజ్యములోతడిపి క్రింది మంత్రము చెప్పి మంత్రాంతమందు ఆసమిధను అగ్నియందువేసి, త్యాగముచెప్పవలెను.

యత్రవేత్థ వనస్పతే దేవానాంగుహ్యా నామాని ।
తత్రహవ్యాని గామయ॥ వనస్పతఇదంనమమ ॥

తదుపరి ఉత్తర పరిషేచనము చేయవలెను.

ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా ॥ అదితేన్వమగ్గ్స్థాః ..... ప్రాసావీః॥

ఉపస్థానమ్

పిమ్మటవరుడు క్రిందిమంత్రములుచెప్పుచూఅగ్నికినమస్కరించవలెను.

అగ్నేత్వంనో అన్తమః। ఉతత్రాతా శివోభవ వరూథ్యః। తంత్వాశోచిష్ఠ దీదివః । సుమ్నాయనూనమీమహే సఖిభ్యః ॥ వసురగ్ని ర్వసుశ్రవాః । అచ్ఛానక్షి ద్యుమత్త మోరయిందాః । సనోబోధి శ్రుధీహవ మురుష్యాణో అఘాయత స్సమస్మాత్ ॥

వరుడు క్రిందివాక్యముపలికి, ఉదకముముట్టుకొని, అనాజ్ఞాతాది మూడు మంత్రములను జపించవలెను.

హోమసాద్గుణ్యార్థం అనాజ్ఞాతత్రయమన్త్రజపం కరిష్యే ॥

౧. ఓం అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు ।
అగ్నే తదస్య కల్పయత్వగ్ంహివేత్థ యథా తథమ్ ॥

౨. పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుష సమ్మితః ।

అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ంహివేత్థ యథా తథమ్ ॥

3. యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షాన యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తాసః।

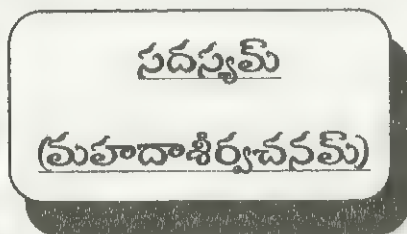
అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతుశోయజాతి॥

వరుడు క్రిందివాక్యమును పలికి, అక్షతోదకములను హరివేణమునందు విడచి, స్వస్తిశ్రద్ధాంమొదలు అభివాదనాంతముచేసి, ఆచమనముచేయవలెను.

అనేన సాయమౌపాసన హోమేనభగవాన్సర్వాత్మకః సర్వంశ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు సర్వంశ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు ॥స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాద్యభివాదనాన్తం కుర్యాత్ ॥ స్వస్తి శ్రద్ధాం ..... అభివాదయే ॥ ఆచమ్య ॥

ఔపాసనం సమాప్తమ్

వివాహమైన మూడవ దినమందు మహదాశీర్వచనము జరిగించవలెను.

సూ॥ వివాహ తృతీయ దివసే కేచిన్మహదాశీర్వచనం ప్రవర్తయన్తి ॥

సంకల్పః

వరుడు ప్రాతరౌపాసనముచేసి వధువుతోసహా మరలఆచమనముచేసి, మహదాశీర్వచనమునకు సంకల్పించి, అక్షతోదకములను హరివేణమునందు విడువవలెను.

వరఃప్రాతరౌపాసనం హుత్వా॥ వధ్వాసహ ప్రాణానాయమ్య....శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం వివాహమహదాశీర్వచన సమయే ఇన్ద్రాద్యష్టదిక్పాలక సహిత సరస్వతీదేవతాపూజాంకరిష్యే॥

మంటపారాధనమ్

విఘ్నేశ్వరపూజనుచేసి, ఒకనూతన వస్త్రమునుపరిచి, దానిపై బియ్యము పోసి, ఆబియ్యముసమముగాసర్ది అందుఅష్టదళ పద్మమునులిఖించి, ఆమంటప మునందు పత్నీసహిత బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులను ఇన్ద్రాద్యష్ట దిక్పాలకులను ఆవాహనచేసి, షోడశోపచారములచే పూజించవలెను.

నూతనవస్త్రాదిభిరలఙ్కృతేపీఠే ఆదౌ గణపతి మభ్యర్చ్య ॥ తతస్సర స్వతీసహితంబ్రహ్మాణం, లక్ష్మీసహితంవిష్ణుం, గౌరీసహితంశివం, ఇన్ద్రా ద్యష్ట దిక్పాలకాంశ్చ తత్తన్మన్త్రైరావాహ్య। షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ॥

నూతనవస్త్ర ప్రదానమ్

పిమ్మట వధూవరులకు వారివారిఅత్తవార్లు నూతనవస్త్రములనుఈయవలెను.

అర్చత ప్రార్చత। ప్రియవంవస్త్రాణి.....సచేథే ॥

వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ.....శర్మగారు తమకుమార్తె, అల్లుడు వివాహమహదాశీర్వచనసమయమందు తమఅల్లునిఆశీర్వదించి, నూతన వస్త్ర సువర్ణాభరణములనుఇచ్చి గౌరవించడమైనది.

సుమఙ్గలీరియం.... విపరేతన ॥

వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ.....శర్మగారు తమకుమారుడు, కోడలు వివాహమహదాశీర్వచనసమయమందు తమకోడలునిఆశీర్వదించి,నూతన వస్త్ర సువర్ణాభరణములనుఇచ్చి గౌరవించడమైనది.

సభాసత్కారమ్

పిమ్మటవధూవరులు ఆవస్త్రములనుధరించి ఆచమనముచేసి, క్రిందివాక్య ముపలికి, ఉదకముముట్టుకొనవలెను.

ఆవయోస్సకల శ్రేయోభివృద్ధ్యర్థం మహదాశీర్వచనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥

వరుడు ఒకపళ్ళెమునందు సభవారికి ఇవ్వదలచిన ఫల,దక్షిణ,తాంబూల ములనుటంచుకొని, సభవారినిఉద్దేశించి, క్రిందివాక్యములుపలుకవలెను. సభా సదులు క్రిందివిధముగా ప్రతివాక్యములను పలుకవలెను.

వరః	సభాసదః
సర్వేషాం మహాజనానాంశ్రీమహావిష్ణు స్వరూపాణాం బ్రహ్మణానాం సర్వత్ర ఇమాన్యాసనాని !	సుఖాసనాని !!
సర్వైర్దై వేక్షణః క్రియతామ్ !	ఓంతథా ॥
ప్రాప్నువన్తు భవన్త ః !	ప్రాప్నువామ ॥

బ్రహ్మగారు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, పిమ్మట క్రిందివచనమును పలుకవలెను.

హిరణ్యరూపస్సహిరణ్య సంద్రృగపాన్న ప్ాథ్సేదు హిరణ్యవర్ణః।
హిరణ్యయా త్పరియోనే ర్నిషద్యా హిరణ్యదా దదత్యన్న మస్మై॥

వేదమూర్తులైనబ్రహ్మశ్రీ...... శర్మగారుతనకుమారుని వివాహమహా దాశీర్వచన సమయమందు అత్రస్థితానేక విద్వన్మహాజనులకు అనేకవేల దివ్యసువర్ణమన్త్రపుష్పములు సమర్పించడమైనది.

తరువాత పెండ్లికుమారునితండ్రి సభాపతిగారిని చందనసుగంధాదులచే పూజించి సభాకట్నమునుఈయవలెను. పిమ్మట ఉభయపురోహితులకు అన్యోన్య సత్కారములు, వేదస్వస్తులు, విద్యాప్రసంగములు, పండితసత్కారములు మహదా శీర్వాదము ఫలప్రదానములు, మంగళహారతి.

తరువాత వధూవరులుఇరువురూ పీటలమీదనుండిలేచినిలబడి, క్రింది మంత్రముపలికి, సభావందనముచేయవలెను.

నమో మహద్భ్యో నమో అర్భకేభ్యో నమోయువభ్యో నమ ఆశినేభ్యః।
యజామ దేవాన్యది శక్నవామమాజ్యాయసశ్శం సమావృక్షిదేవాః॥

సభాయైనమః॥

<u>సదస్యం సమాప్తమ్</u>

గన్ధర్వోత్థాపనమ్

వధూవరులుఇరువురూ మరలపీటలమీదకూర్చొని, ఆచమనముచేసి ఇదివరలోతమమధ్యనఉంచిన దండరూపమున ఉన్నగంధర్వుని నాలుగవరోజు రాత్రి రెండుయామములు దాటినపిమ్మట క్రిందిమంత్రముచెప్పి, దండమునకు కట్టిన త్రాడునువిప్పి, విడిచిపెట్టవలెను.

సూ॥ తం చతుర్థ్యా ఊ పరరాత్ర ఉత్తరాభ్యాముత్థాప్య। ప్రక్షాళ్య నిధాయ॥

౧. ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేడా మహేత్వా।
అన్యామిచ్ఛ ప్రఫర్వ్యగ్ంం సంజాయాం పత్యాసృజ॥

౨. ఉదీర్ష్వాతః పతివతి హ్యేషా విశ్వావసుం నమసా గీర్భిరీట్టే।
అన్యామిచ్ఛ పితృషదంవ్యక్తాగ్ం సతేభాగో జనుషాతస్యవిద్ధి॥
గన్ధర్వం ప్రక్షాళ్య। శయనాదన్యత్ర నిదధాతి॥

శేషహోమమ్

వధువుతోసహావరుడు శేషహెూమమునకై సంకల్పించి, ఉత్తరవరుడై **భూర్భువస్సువరోం**మొదలు **సోమాయేదంనమమ**వరకుచేసి వధువుతనను తాకుచుండగా, ప్రతీమంత్రమునకూనాలుగుమార్లు సృవముతోస్రుక్కునందు ఆజ్యమును గ్రహించుచూ, క్రింది ఏడుమంత్రములుచెప్పుచూ హెూమములనుచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య....శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అనయానవోఢయావధ్వా సహ వివాహశేషహెూమంకరిష్యే॥ ఉత్తరోవరః ॥అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజభాగాన్తే ఽ న్వారబ్ధయా ముత్తరాహుతీర్హుత్వా ॥ చతుర్గృహీతంగృహీత్వా॥

ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ..... **సోమాయేదం నమమ** ॥

౧. అగ్నే॒ప్రాయశ్చిత్తే॒త్వం దే॒వానా॒మ్ ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా నా॒థ కామ॒ః ప్రపద్యే యాఽస్యాంపత॒ిఘ్నీ త॒నూః ప్ర॒జాఘ్నీ ప॒శుఘ్నీ లక్ష్మిఘ్నీ జా॒రఘ్నీ మ॒స్యైతాం కృణో॒మిస్వాహా॥ **అగ్నయఇదంనమమ**॥

౨. వాయో॒ప్రాయశ్చిత్తే॒త్వం దే॒వానా॒మ్ ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా నా॒థకామ॒ః ప్రపద్యే యాఽస్యాం పత॒ిఘ్నీ త॒నూః ప్ర॒జాఘ్నీ ప॒శుఘ్నీ లక్ష్మిఘ్నీ జా॒రఘ్నీ మ॒స్యైతాం కృణో॒మిస్వాహా ॥

వాయవఇదంనమమ ॥

౩. ఆదిత్య ప్రాయశ్చిత్తే॒త్వం దే॒వానా॒మ్ ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా నా॒థ కామ॒ః ప్రపద్యే యాఽస్యాం పత॒ిఘ్నీ త॒నూః ప్ర॒జాఘ్నీ ప॒శుఘ్నీ లక్ష్మిఘ్నీ జా॒రఘ్నీ మ॒స్యైతాం కృణో॒మిస్వాహా ॥

ఆదిత్యాయేదంనమమ ॥

౪. ప్రజాపతే ప్రాయశ్చిత్తేత్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా
నాథ కామః ప్రపద్యే యాఽస్యాం పతిఘ్ని తనూః ప్రజాఘ్ని పశుఘ్ని
లక్ష్మీఘ్ని జారఘ్ని మస్యైతాం కృణోమిస్వాహా ॥
ప్రజాపతయఇదంనమమ ॥

౫. ప్రసవశ్చోపయామశ్చ కాటశ్చార్ణవశ్చ ధర్ణసిశ్చ ద్రవిణంచభగశ్చాన్త
రిక్షంచసిన్ధుశ్చ సముద్రశ్చ సరస్వాగ్‌శ్చ విశ్వవ్యచాశ్చ తేయంద్విష్మో
యశ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భేదధ్మ స్స్వాహా ॥
ప్రస్వాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదంనమమ ॥

౬. మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ నభస్యశ్చేష శ్చోర్జశ్చ
సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చనో ద్వేష్టి
తమేషాం జమ్భేదధ్మస్స్వాహా ॥ మధ్వాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదంనమమ॥

౭. చిత్తంచ చిత్తి శ్చాకూతం చాకూతి శ్చాధీతం చాధీతిశ్చ విజ్ఞాతంచ
విజ్ఞానంచ నామచక్రతుశ్చ దర్‌శశ్చపూర్ణమాసశ్చ తేయంద్విష్మో
యశ్చనోద్వేష్టి తమేషాంజమ్భే దధ్మస్స్వాహా ॥ చిత్తాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదంనమమ॥

ఇధ్మసన్నహనముమొదలు అభివాదనాంతముచేసి, ఆచమనముచేయవలెను.

ఇధ్మసన్నహనం జయాది ప్రతిపద్యతే అభివాదనాన్తం కృత్వా ॥
ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్ స్పృశ్యాగ్నౌ....అహంభోఅభివాదయే॥

పిమ్మట అగ్నికిపడమట వధువునుతూర్పుముఖముగా కూర్చుండచేసి వరుడుపశ్చిమముఖముగా వధువుకుఎదురుగానిలబడి హోమశేషమైన ఆజ్య

ములోకొంచెము చేతితోపుచ్చుకొని మూడువ్యాహృతులున్నూ, తరువాత ఓంకారము ను స్వాహాకారముతో క్రిందివిధముగాఉచ్చరించి, పిమ్మట అజ్యమును వధువు శిరస్సున పాపిటిలో ఒక్కమారుగాఉంచవలెను.

కొందరు ప్రతిమంత్రమునకు చివరఆజ్యమును ఉంచవలెనని అందురు.

సూ॥ అపరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య। తస్యాశ్శిర స్యాజ్యశేషాత్ వ్యాహృతిభి రోంకార చతుర్థాభిరానీయ। ఆజ్యశేషాత్కించి ద్ధస్తేనాదాయ ॥

భూస్స్వాహా ॥ భువస్స్వాహా ॥ సువస్స్వాహా ॥ ఓగ్‌స్వాహా ॥

సూ ॥ సర్వేషామ్ సకృదానయతి। కేచిత్ప్రతి మన్త్రమ్ ॥

క్రిందిరెండు మంత్రములనుచెప్పి మంత్రలింగములను అనుసరించి వధూవరులు పరస్పరముచూచుకొనవలెను.

సూ॥ ఉత్తరాభ్యాం యథాలిఙ్గ మిథస్సమీక్ష్య ॥

క్రింది మంత్రముచెప్పినపిమ్మట వధువు వరునిచూడవలెను.

అపశ్యంత్వా మనసా చేకితానం తపసోజాతం తపసో విభూతమ్।
ఇహప్రజా మిహరయిగ్ం రరాణఃప్రజాయస్వ ప్రజయాపుత్రకామ॥

వధూర్వర మీక్షేత ॥

క్రిందిమంత్రము చెప్పినపిమ్మట వరుడువధువునుచూడవలెను.

అపశ్యన్త్వా మనసాదీధ్యానాగ్ స్వాయాంతనూగ్ం ఋత్వియేనాథమానామ్।
ఉపమాముచ్చా యువతిర్బభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే ॥

వరోవధూమీక్షేత ॥

క్రిందిమంత్రముచెప్పి వరుడుతన కుడిచేతిబ్రొటనవ్రేలు, ఉంగరపువ్రేళ్ళను హోమముచేయగామిగిలిన ఆజ్యములోముంచి వధువుతనవైపుకు తిరిగిఉండగా, ఆబ్రొటనవ్రేలిని తనహృదయముపై ఉంచుకొని, ఉంగరపువ్రేలితో వధువు హృదయ

మునుతాకుచూ, వ్రేళ్ళకుఅంటినఆజ్యముతో తమరెండుహృదయములనూ ఒక్కమారుగాతుడువవలెను.

సూ॥ ఉత్తరయాజ్యశేషేణ హృదయదేశౌ సంమృజ్య ॥

వరః యుగప దంగుష్ఠ విస్రంసి నీథ్యాం సమనక్తి ॥

సమఞ్జన్తు విశ్వేదేవా స్సమాపో హృదయానినౌ ।

సంమాతరిశ్వా సంధాతా సముదేష్ట్రీ దిదేష్టునౌ ॥

పిమ్మట వరుడు క్రిందిమూడుమంత్రములనూ చెప్పవలెను.

సూ॥ ఉత్తరా స్తిస్రో జపిత్వా ॥

౧. ప్రజాపతే తన్వం మేజుషస్వ త్వష్టర్దేవేభి స్సహ సామఇన్ద్ర ।

విశ్వైర్దేవై రాతిభిస్సగ్ం రరాణః పుగ్ంసాంబహూనాం మాతర స్స్యామ ॥

౨. ఆనఃప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజ రసాయ సమనక్త్వర్యమా ।

అదుర్మంగలీఃపతి లోకమావిశ శంనోభవ ద్విపదే శంచతుష్పదే ॥

౩. తాంపూషఞ్ఛివతమా మేరయస్వ యస్యాంబీజం మనుష్యా వపన్తి ।

యానఊరూ ఉశతీ విస్రయాతైయస్యా ముశన్తః ప్రహరేమ శేఫమ్॥

సమావేశనమ్

వరుడు మరలఆచమనముచేసి, సమావేశనమునకుసంకల్పించి, వధువును తనకుడిచేతివైపునకూర్చుండచేసి, మిగిలిన **ఆరోహోరుం**అను అనువాకమును జపించవలెను.

సూ॥ శేషగ్ం సమావేశనే జపేత్ ॥

ఆచమ్య....శుభతిథౌ శ్రీమాన్....గోత్రః....నామధేయః ధర్మపత్నీసమేతోహం శ్రీమతః....గోత్రస్య....నామధేయస్య ధర్మపత్నీసమేతస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం వివాహాఙ్గత్వేన సమావేశన మహా మన్త్రజపం కరిష్యే । ఉత్తరోవరః ॥

ఒక పళ్ళెమందు ఫలదక్షిణ తాంబూలమును ఉంచి దంపతులు ఇరువురూ పట్టుకొని, క్రిందిఅనువాకమును చెప్పవలెను.

ఆరోహోరు ముపబర్హస్వ....కృణుతోదువః॥ పేజీ నెం: 80

పెద్దలు క్రిందివాక్యమునుపలికి, వధూవరులశిరస్సులపై అక్షతలువేయవలెను.

సమావేశన ముహూర్తస్సుముహూర్తో ఽస్తు ॥

కన్యాదాత *దొంగమేలిమి* వెండిగిన్నె, అరిసె, మిఠాయి వరునకుఇవ్వవలెను.

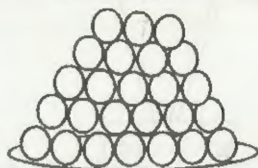
తరువాత **కంకణవిమోచనము, అభ్యుదయకము, కర్మణఃపుణ్యాహ వాచనము** చేయవలెను. కంకణవిమోచనము విడిదిగృహప్రవేశమందుచేయుటఆచారము.

తతఃకంకణవిమోచనం, ఆభ్యుదయకం, కర్మణఃపుణ్యాహంచ కుర్యాత్॥

పాకెనతగవ్వ

ఆడపెళ్ళివారు సదస్యముజరిగినతరువాత మంగళవాద్యములతో ఫలహారవస్తువులు బూరెలుపళ్ళెం, అరిసెలు, మినపసున్ని, మిఠాయి, అటుకులు పసుపు, కుంకుమవగైరాలను విడిదెకుతీసుకువెళ్ళి మగపెళ్ళి వార్కి ఇవ్వవలెను.

చతురత తగవ్వ

నాలుగవరోజుసాయంత్రమున మంగళధ్వనులతో ఆడపెళ్ళివారు అభ్యంగనసామాగ్రి కుంకుడుకాయులు, పసుపు, కుంకుమ, సున్నిపిండి, అత్తగారికి, ఆడపడుచుకి చీర, రవికెలబట్టలను విడిదెకు తీసుకువెళ్ళి మగపెళ్ళివార్కి ఇవ్వవలెను.

ప్రస్తుతము పాకెనతగవ్వ, చతురతతగవ్వలలో ఇచ్చుసామగ్రి హోమములు అయినపిమ్మట అచ్చటనే ఒకేసారిగా ఇచ్చుచున్నారు.

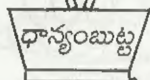
కంథ తగవ్వ

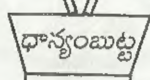
ఇది నాలుగవరోజున మగపెళ్ళివారు ఆడపెళ్ళివార్కి మంగళవాద్య పురస్సరముగా, పనసపండ్లు, అరటిపండ్లగెల, మిరియాలు, జీలకర్ర, శొంఠి, గుమ్మడిపండు, చీర, రవికెలబట్ట ఇవ్వవలెను.

ప్రస్తుతము హోమములు పూర్తిఅయినపిమ్మట వధువుచేత వధువు తల్లికి చీర, రవికెలబట్ట ఇచ్చి, శొంఠి, మిరియాలు, జీలకర్ర తల్లిచీరచెంగులో వేయించు చున్నారు.

SANTOSH
94402 383333

కొట్నాలు

ఐదవరోజున తెల్లవారుజామున రెండుబుట్టలతోధాన్యమును వధూవరులముందుఉంచి ముత్తయిదువులువడ్లుదంచి ఆవూకనువధూవరుల శిరస్సుపై పడునట్లు పళ్ళెములతోచెరుగుదురు. తరువాతవధూవరుల తలలకు చమురుపెట్టి అభ్యంగనస్నానము (తలంటు) చేయించవలెను. మధుపర్కములను చాకలికివేసి శీఘ్రముగా ఆరవేసి తెచ్చునటుల ఏర్పాటుచేయవలెను.

అభ్యంగనస్నానమైన తరువాత వధూవరులు నూతనవస్త్రములను ధరించి ప్రాతరౌపాసనము చేసి అగ్నేనయేత్యాది ప్రదక్షిణ నమస్కారములను చేయవలెను.

పైతంతు ఒకేరోజుజరుగు పెళ్ళిలోజరుపుటలేదు.

అలకపాన్పు

తరువాత విడిదికివెళ్ళి ఆరనిచ్చితెచ్చిన మధుపర్కములను వధూవరులు ధరించి మంచముపైన కొత్తదుప్పటినివేసి అలుకసాగించవలెను. ఈఅలుక సమయములో అల్లుడుకోరినకానుక మామగారుఇచ్చుటఆచారము.

తరువాత వరుడు తనతోడల్లునకు మరదలుమాదకట్నము ఈయవలెను.

ప్రస్తుతము అలుకపాన్పు పెళ్ళిపీటలమీదనేదుప్పటివేసి, జరుపుచున్నారు.